

**Saksanseisöjakerho ry
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
2006-2010**

**LYHYTKARVAINEN UNKARINVIZSLA
310**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 2006, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden joulukuun 2005 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2006. Vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa tavoiteohjelma on käyty läpi ja Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 10.4.2006 hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 1.1.2006 alkaneen PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho r.y:n internet-sivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => muut mannermaiset kanakoirat => lyhytkarvainen unkarinvizsla) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajalta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Pekka Kemppainen, Päivi Ketonen, Salla Finnilä, Päivi Vähäkoski, Maria Ahlskog.

Kannen piirros: Seppo Polameri

SISÄLLYSLUETTELO

2. RODUN TAUSTA.....	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	6
4. NYKYTILANNE.....	7
4.1 Populaation koko ja rakenne.....	7
4.1.1 Rodun tilanne rodun kotimaassa Unkarissa.....	7
4.1.2 Rodun tilanne Ruotsissa.....	8
4.2 Tehollinen populaatio, koirien jalostuskäyttö ja geneettinen rakenne sekä sukusiitos.....	8
4.2.1 Jalostukseen käytetyt koirat ja yhdistelmät 2000–2005.....	11
4.2.2 Jalostusrekisteri ja jalostukseen käytettävien koirien laatuvaatimukset.....	15
4.3. Luonne ja käyttöominaisuudet.....	16
4.3.1 Luonne.....	16
4.3.1.1 Luonnetilanne nykyisessä kannassa.....	16
4.3.2 Käyttöominaisuudet.....	17
4.3.2.1 Kanakoirien erikoiskokeet (KAER-kokeet).....	18
4.3.2.2 Vizslojen arvostelu kokeissa Unkarissa.....	21
4.3.2.3 Käyttökokeet Ruotsissa.....	24
4.4 Terveys.....	26
4.4.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet; HD eli lonkkaniveldysplasia.....	26
4.4.2 Rodun HD-tilanne Suomessa.....	27
4.4.3 Muita Suomessa rodulla todettuja sairauksia ja vikoja.....	28
4.4.4 Rodun terveystilanne Ruotsissa.....	31
4.4.5 Lonkkanivelen dysplasia ja jalostusvaatimukset Unkarissa.....	33
5. ULKOMUOTO.....	34
5.1 Arvioiminen Suomessa.....	34
5.1.1 Rotumääritelmä.....	34
5.1.2 Valionarvon vaatimukset Suomessa.....	36
5.2 Valionarvon vaatimukset Unkarissa.....	37
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT.....	38
6.1 Yhteenvedo aiemman tapahtuneesta.....	38
6.2 Visio.....	38
6.3 Rodun tavoitteet.....	38
6.4 Rodun strategia.....	39
6.5 Uhat ja mahdollisuudet.....	39
6.6 Varautuminen ongelmiin.....	40
6.7 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi.....	41
6.8 Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta.....	41
7. LÄHDELUETTELO.....	43
Liite 1.....	44
Liite 2.....	45

1. YHTEENVETO

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on kotoisin Keski-Unkarin maatalousalueelta, pustalta. Siellä on runsaasti laitumia, ja metsästysmaat ovat vaihtelevia. Unkarissa vizsloilla metsästetään sorsia, hanhia, peltopyitä ja suuria Unkarin jäniksiä. Metsästysominaisuuksiltaan vizsla ei ole esimerkiksi englantilaisiin kanakoiriin verrattuna kovin nopea, mutta kylläkin sinnikäs, voimakas ja tyylikäs seisija. Rotua käytetään Suomessa seisovana lintukoirana kanalintujen metsästyksessä sekä noutavana koirana sorsastuksessa. Yksilöiden määrä on selvästi kasvussa, mikä on näkynyt mm kasvavana koekäyntimääränä. Rodun kanta on Suomessa vielä kohtuullisen pieni, minkä vuoksi ulkomaisten jalostusurosten käyttöä tulee suosia. Myös rodun lonkkakuvaustuloksiin tulee kiinnittää huomiota jalostusvalintoja tehtäessä ja näin pyrkiä ohjaamaan rodun kehitystä haluttuun suuntaan. Jalostukseen tulisi käyttää mahdollisuuksien mukaan tervelonkkaisia koiria. Koiraa, jonka lonkkakuvaustulos on D tai huonompi, ei suositella käytettävän jalostukseen. Kasvattajien tulee huomioida jälkeläisnäyttö, ennen kuin koiria käytetään jalostukseen uudemman kerran. Rodun suosion kasvaessa kasvattajat ja harrastajat ovat selvästi pyrkineet jalostuksessa ja harrastustoiminnassa tavoitteellisempaan suuntaan, minkä lisäksi yhteistyöhö ulkomaalaisten kasvattajien kanssa on ollut tiivistä.

Tulevaisuudessa jalostuksen tulee suuntautua entistä enemmän ulkomaisten urosten ja tuontikoirien käyttöön, jotta geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana. Koska kyseessä on kannaltaan pieni rotu, yhden koiran jalostuskäyttö olisi hyvä rajata 21 pentuun eli noin kolmeen pentueeseen.

Tähän jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu koiranjalostukseen liittyvien yleisten suositusten lisäksi unkarinvizslan rotukohtaista tietoutta. Ohjelman tarkoituksena on koota oleellinen tieto rodusta, sen taustoista sekä jalostuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa tarvittavista osatekijöistä. Ohjelman avulla voidaan ohjata rodun kehitystä haluttuun suuntaan, ja näin pyrkiä säilyttämään ja edistämään rodulle tyypillisiä ominaisuuksia. Rotukohtainen tavoiteohjelma antaa tärkeää tietoa suomalaisten lk. unkarinvizslojen nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä niin rodun kasvattajille, harrastajille kuin muille rodusta kiinnostuneille ja rotua harkitseville.

Tässä jalostusentavoiteohjelmassa käytetty tieto on kerätty vuoden 2005 loppuun mennessä kertyneistä tiedoista.

2. RODUN TAUSTA

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan sanotaan polveutuvan unkarilaisten valloittajien mukanaan tuomista koirista, joita kutsuttiin myös turkkilaisiksi keltaisiksi koiriksi. Nykykäsityksen mukaan rotu ei kuitenkaan ole todennäköisesti 150 vuotta vanhempi ja se on pointterin, saksanseisojan, kopon ja württembergin risteytyksen tulos. Vizslasta tuli nopeasti suosittu, mutta rotu lähes hävisi maailmansotien aikana. Toisen maailmansodan jälkeen tehdyissä risteytyksissä vizslaan mahdollisesti risteytettiin italiana-jokoiraa.

Lyhytkarvainen vizsla on lempeä, ystävällinen ja tarmokas metsästyskoira. Ne ovat uskollisia ja toimeliaita metsästyskoiria. Vizsla ei ole esimerkiksi englantilaisiin kanakoiriin verrattuna kovin nopea, mutta kylläkin sinnikäs, voimakas ja tyylikäs seisója. Suomessa vizslojen käyttöominaisuuksia testataan kanakoirien erikoiskokeissa (KAER).

Ensimmäinen unkarinvizsla rekisteröitiin Suomeen vuonna 1971, ja viime vuosina pentueita on rekisteröity vuosittain n. 3–5 kpl (taulukko 1).

Unkarinvizsla on monipuolinen metsästyskoira. Seisojan työskentely voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: työskentely ennen laukausta ja laukauksen jälkeen.

Pienriistaa metsästäessä koiran tehtävä on löytää riista ja seisoa se. Jos riista karkaa, metsästäjän on päätettävä, onko riista ammuttavissa. Tällä välin koiran on odotettava rauhallisesti paikallaan. Jos riista ammutaan, koiran tulee kaikin keinoin pyrkiä noutamaan se. Tämä lasketaan laukauksen jälkeiseksi työskentelyksi. Jos ammuttu riista pysyy ampumaetäisyydellä, koiran on helppo löytää ja noutaa se ilmavainun avulla. Jos riista jää haavakoksi, koira jäljestää sitä, kunnes saavuttaa riistan ja noutaa sen sitten ohjaajalleen. Riistan jäljitys maajäljen perusteella voi kestää useita satoja metrejä. Toimivan vizslan kanssa metsästäessä ammuttua riistaa ei jää maastoon.

Suurempaa riistaa metsästäessä koiran on odotettava rauhallisesti ja mahdollisuuksien mukaan liikumatta ohjaajan käskyjen mukaan. Jos koira havaitsee riistan ennen ohjaajaa, se ilmentää riistan katsoamalla kiinteästi riistan suuntaan. Kun riista on ammuttu, vizsla jäljittää sen verijäljen avulla. Vizslat työskentelevät usein hyvin myös vanhemmilla jäljillä.

Vesilinnustuksessa vizslan tehtävänä on löytää riista, noutaa se niin maasta kuin vedestä ja seurata tarvittaessa haavakon veteen jättämää jälkeä. Koiran tulee hakea kaislikot järjestelmällisesti, sillä peitteisessä maastossa haju ei kulkeudu yhtä kauas kuin avoimemmilla alueilla. Koira myös nostaa löytämänsä linnun ohjaajan ammuttavaksi.

Koiralta vaaditaan seuraavia ominaisuuksia, jotta se toimisi hyvin monipuolisena metsästyskoirana: hyvä luonne, koulutettavuus, älykkyys, erinomainen hajuaisti ja sen käyttö, vahva seisontataipumus, hyvä nouto, hyvä ote riistasta noudossa, korkea riistainto, hyvä yhteydenpito ohjaajan, hyvät jäljitysominaisuudet, into vesityöskentelyyn, tasapainoinen ja itsevarma käytös. Näitä ominaisuuksia odotetaan myös unkarinvizslalta.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Lk. unkarinvizsla kuuluu mannermaisten seisotarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisotakerho r.y:n alaisuuteen. Saksanseisotakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisotajien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2400 jäsentä.

Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisotajia, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 20 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 600–800 uutta pentua.

Saksanseisotakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisotavia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja sekä julkaisemalla opaskirjoja, neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisotaja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Koiran koe-, näyttely- ja terveystulokset sekä tiedot jälkeläisistä löytyvät Saksanseisotakerhon tietokannasta. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen jalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisotakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäseni sihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö.

Saksanseisotakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisotakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisotajan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk. saksanseisotajan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk-saksanseisotajan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisotajien sekä pitkäkarvaisen saksanseisotajan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Saksanseisotakerhon sääntöjen mukaan rotu saa oman jalostusneuvon, kun rekisteröityjen pentujen määrä ylittää 50 pentua/vuosi. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisotaja ja stabyhoun) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema jalostusneuvoja sekä pentuvälittäjä.

Saksanseisotakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestämässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa joka toinen vuosi pidettävän jalostusuroskatselmuksen järjestelyistä. Jalostustoimikunnan ensisijainen tehtävä on kerätä ja jakaa tietoa rodusta.

4. NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja rakenne

Taulukko 1 Rekisteröinnit ja kannan kehitys Suomessa 2000–2005

	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Pennut (kotimaiset)	33	25	26	19	11	12
Tuontikoirat	2	6	1	2	4	3
Rekisteröinnit yht.	35	31	27	21	15	15
Pentueet	5	5	4	3	2	2
Pentuekoko	6,6	5	6,5	6,3	5,5	6
Kasvattajat	4	3	3	3	1	2
Urokset						
- kaikki	5	5	4	3	2	2
- kotimaiset	3	2	4	2	1	1
- tuonnit	1	1	0	0	1	1
- ulkomaiset	1	2	0	1	0	0
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v10 kk	4 v 3 kk	5 v 5 kk	4 v 8 kk	7 v 1 kk	7 v 3 kk
Nartut						
- kaikki	5	5	4	3	2	2
- kotimaiset	5	4	3	3	2	2
- tuonnit	0	1	1	0	0	0
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v10 kk	3 v 3 kk	4 v 2 kk	3v11 kk	5v7 kk	4v11 kk
Isoisät	12	20	8	7	8	8
Isoäidit	13	20	9	8	8	8
Tehollinen populaatio	10	10	8	6	4	4
Suksiitosprosentti	2,39%	0,86%	0,80%	1,30%	1,07%	2,74%

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Ensimmäinen lyhytkarvainen unkarinvizsla rekisteröitiin Suomeen 1971. Suomen kantaan ovat vaikuttaneet pääsääntöisesti unkarilaisista linjoista olevat koirat. Rodun kannan varsinainen kasvu on lähtenyt käyntiin Suomessa vuoden 1995 paikkeilla, mistä lähtien pentueita on rekisteröity n. 1-5 vuodessa. Rekisteröityjen pentueiden ja tuontikoirien määrä on jatkuvassa kasvussa. Esimerkkinä tästä on vuonna 2001 neljä Suomen rekisteriin rekisteröityä ulkomaalaista lyhytkarvaista vizslaa, joista yksi narttu ja kolme urosta. Lyhytkarvaisten unkarinvizslapentueiden rekisteröintimäärässä saavutettiin ennätys, kun vuoden 2004 loppuun mennessä rekisteröitiin viisi pentuetta. Rodun kysyntä on jatkuvassa nousussa ja käyttötulosten myötä yhä useammat metsästäjät ovat osoittaneet mielenkiintoa rotua kohtaan. Kokeissa käymisen kynnyks on madaltunut, ja tulevaisuudessa yhä useampia lyhytkarvaisia unkarinvizsloja tul- laan näkemään KAER-kokeissa.

4.1.1 Rodun tilanne rodun kotimaassa Unkarissa

1900-luvun alussa parhaat kasvattajat alkoivat noudattaa järjestelmällistä jalostuksen tavoiteohjelmaa, mikä oli tärkeää rodun metsästysominaisuuksien kannalta. 1920- ja 1930-luvuilla jalostukseen valittiin ja jalostusrekisteriin merkittiin vain parhaat käyttökoirat. Tällä hetkellä rodun suosio uhkaa rodulle ominaisten, hyvien ominaisuuksien säilymistä. Nykyään syntyy paljon vizsloja, jotka eivät pääse toteuttamaan luontaisia metsästystaipumuksiaan. Jos rotua jalostetaan sukupolvesta toiseen käyttöominaisuuksia huomioimatta, satojen vuosien määrätietoisesta jalostuksen tulos ja rodun hienot metsästys-

ominaisuudet ovat vaarassa. Ilman järjestelmällistä ja koirien käyttöominaisuuksiin painottuvaa jalostuksen tavoiteohjelmaa huomataan muutaman sukupolven päästä, että kasvatetaan kauniita keltaisia koiria, jotka eivät kuitenkaan ole enää vizsloja.

Valitettavasti yli puolet tänä päivänä syntyvistä pentueista on vanhemmista, joiden metsästysominaisuuksia ei ole testattu. Testaamattomien koirien joukossa voi olla hyviäkin koiria, mutta tästä ei ole takeita. Unkarissa onkin tavoitteena älykkäiden ja hyväluontoisten käyttökoirien jalostus. Tämän vuoksi kasvattajan tarkka arvio omasta koirastaan ja sen testaaminen käyttökokeessa on äärimmäisen tärkeää. Unkarin vizslojen rotujärjestön tavoitteena onkin saada ohjelmaan mukaan mahdollisimman monta kasvattajaa. Ihannetilanteessa vain kokeen ja jalostuskatselmuksen läpäisseet koirat olisivat käytettävissä jalostukseen. Kasvattajan tavoite Unkarissa voitaisiin määrittellä esimerkiksi seuraavasti: kaunis vizsla on myös älykäs vizsla. Unkarissa rekisteröidään vuosittain noin vajaa 900 pentua.

4.1.2 Rodun tilanne Ruotsissa

Ruotsissa noin 62% lk. unkarinvizsloista on metsästyskäytössä. Näistä 72% on ensisijaisesti lintukoirina. Loput ovat pääasiassa jälkikoirina, ylösajavina koirina, noutajina ja hirven pysäyttävinä koirina (laskevassa järjestyksessä). Ruotsissa on vuosina 1997–2004 rekisteröity 215 lk. unkarinvizslaa.

Taulukko 2 Lk. vizslojen rekisteröinnit Ruotsissa 1997–2004

Lyhytkarvaisten unkarinvizslojen rekisteröinnit Ruotsissa vuosina 1997-2004									
Rotu	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	yht.
Lk. unkarinvizsla	28	34	26	22	34	15	28	28	215

4.2 Tehollinen populaatio, koirien jalostuskäyttö ja geneettinen rakenne sekä sukusiitos

Eläinpopulaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Tehollinen populaatio määrittää jalostuspohjan laajuuden ja sitä kautta sukusiitoskertoimen kasvunopeuden ja alleelihävikin populaatiossa. Siitoskoirien sukupuolijakauma vaikuttaa tähän lukuun, jonka minimissään tulisi olla noin 200 jalostuskoiraa. Taulukossa 2 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko (N_e) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta, ei auta vaikka narttuja olisi 100, tehollinen populaatiokoko on silti vain 19.

Taulukko 3 Tehollisen populaatiokoon vaihtelua. Laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät).

Lukumäärät: Nartut → Urokset ↓	5	10	20	50	80	100
1	3,3	3,6	3,8	3,9	4	4
2	5,7	6,7	7,3	7,7	8	8
5	10,0	13,3	16	18,2	19	19
10	13,3	20,0	26,7	33,3	36	36
20	16	27	40	57	64	67
50	18	33	57	100	123	133

100	19	36	67	133	178	200
-----	----	----	----	-----	-----	-----

Tehollisen koon ollessa alle 50 populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Jalostukseen käytettyjen koirien pieni määrä tarkoittaa, että lk. unkarinvizslan tehollinen populaatio on vain 12,86. Tehollinen populaatio on laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä ja aikavälinä on yksi sukupolvi, eli 4 vuotta (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). Kaava kuvaa kuitenkin ideaalipopulaatiota, eikä siten ole suoraan sovellettavissa määrällisesti pienelle rodulle. Lisäksi kaava antaa yliarvioita, koska kaava ei ota huomioon mahdollista sukusiitosta. Pienessä ns. avoimessa populaatiossa, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten käytön kautta mahdollista saada koko ajan lisää, kuten lk. unkarinvizslan kanta Suomessa, ei tehollisen populaatiokoon laskeminen ole mielekäästä. Kantaa voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten esimerkiksi millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista lisääntymisikäisistä koirista ja lisääntymisikäisten koirien keskinäinen sukulaisuus. Vizsloille laskettu tehollinen populaatio lienee huomattavasti 12,86:ta pienempi käytettyjen koirien sukulaisuussuhteiden vuoksi.

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita eli kantoja, ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempana rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Eli kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria, ja näitä tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä geneettinen muuntelu vähenee, jolloin haitalliset, resessiiviset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa, ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa. Tehollisesta populaatiokoosta huolehtiminen kuuluu sekä uroksen- että nartunomistajille.

Jotta rodun geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, olisi jalostukseen käytettyjen koirien osuutta lisättävä. Toisaalta metsästyskäyttökoirarodulla jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista (ks. Liite 2) ei ole syytä tinkiä (terveys: HD A tai B, käyttökoepalkinto KAER-kokeista, näyttelypalkinto väh. H). Lisäksi tulee ottaa huomioon myös jalostukseen käytettyjen koirien lähisukuisuus. Rodun geneettisen pohjan laajuuden turvaamiseksi ei riitä kotimaassa olevien koirien mahdollisimman laaja käyttö, vaan on kiinnitettävä huomiota myös siihen, mitä yhdistelmiä jalostukseen käytetään ja miten paljon yksittäistä koiraa käytetään jalostukseen. Yksittäisin koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena ja yhdistelmien uusimista tulisi välttää.

Taulukko 4 Vuosittainen keskimääräinen sukusiitosaste käytetyissä yhdistelmissä vuodesta 2001 vuoteen 2005 asti.

Vuosi	Sukusiitosaste% keskimäärin
2005	2.39%
2004	0.86%
2003	0.80%
2002	1.30%
2001	1.07%

Lk. unkarinvizslalla yhdistelmien sukusiitosaste on keskimäärin ollut pieni, mutta kannan geneettisen pohjan kannalta yksittäisten yhdistelmien sukusiitosastetta tärkeämpää on seurata koko kannan keskinäistä sukulaisuusastetta.

Taulukko 5 Jalostukseen vuosina 2000–2005 käytettyjen narttujen keskinäiset lähisukulaisuussuhteet (nartut, joiden lähisukulaisia on käytetty jalostukseen Suomessa).

Aineiston pentueet		Äidin pennut, synt. vuosina 2000-2005	Pentuja kaikista %	tyttären pennut	Pentuja kaikista %
Emä	Tytär				
STABIAN IPPITILIA	AROLÄHDE ESSI	6/126	5%	2/126	2%
STABIAN IPPITILIA	AROLÄHDE EFFI	6/126	5%	11/126	9%
CANINE MIGHTY WONDER	CANINE HASTA LA VISTA	18/126	14%	10/126	8%
CANINE MIGHTY WONDER	CANINE HIGHLAND QUEEN	18/126	14%	8/126	6%
CANINE WORKING WONDER	CANINE FAIR GIRL	7/126	6%	8/126	6%
CANINE WORKING WONDER	CANINE MIGHTY WONDER	7/126	6%	18/126	14%
CANINE ARANYOS CSILLAG	CANINE LAST CHANCE	10/126	8%	6/126	5%
CANINE ARANYOS CSILLAG	CANINE LAST WHISPER	10/126	8%	5/126	4%
Täyssisarukset					
Emä	Tytär				
CANINE MIGHTY WONDER	CANINE HASTA LA VISTA	18/126	14%	10/126	8%
	CANINE HIGHLAND QUEEN			8/126	6%
CANINE ARANYOS CSILLAG	CANINE LAST CHANCE	10/126	8%	6/126	5%
	CANINE LAST WHISPER			5/126	4%
STABIAN IPPITILIA	AROLÄHDE ESSI	6/126	5%	2/126	2%
	AROLÄHDE EFFI			11/126	9%
Puolisisarukset	Tytär	Yhteisen van- hemman pennut synt.2000-2005	Pentuja kaikista %	tyttären pennut	Pentuja kaikista %
i. HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	CANINE ARANYOS CSILLAG	8/126	6%	10/126	8%
	CANINE FAIR GIRL			8/126	6%
	DALARDA			7/126	5.5%
i. PUSZISZORO PANNI	CANINE WORKING WONDER	-	-	7/126	6%
	CANINE ARANYOS CSILLAG			10/126	8%
i. HOOKSIDE CSABA	CANINE MIGHTY WONDER	6/126	5%	18/126	14%
	CANINE LAST CHANCE			6/126	5%
	CANINE LAST WHISPER			5/126	4%
e. CANINE WORKING WONDER	CANINE MIGHTY WONDER	7/126	6%	18/126	14%
	CANINE FAIR GIRL	7/126	6%	8/126	6%

Taulukossa 4 on listattu vuosina 2000–2005 jalostukseen käytettyjen narttujen keskinäiset lähisukulaisuussuhteet ja koirien jälkeläisten osuus kaikista vuosina 2000–2005 syntyneistä pennuista. Tällä aika välillä Suomessa syntyi 126 pentua. Huom! Samat koirat toistuvat useammassa luokassa, joten eri luokkien kokonaismäärät eivät ole suoraan verrannolliset. Osalla ensimmäisen sarakkeen koirista on lisäksi pentuja, jotka ovat syntyneet ennen vuotta 2000 ja joita ei ole huomioitu taulukkoon.

Viimeisen viiden vuoden aikana jalostukseen käytetyistä narttulinjoista on käytetty useampaa koiraa. Kun näiden koirien jälkeläiset tulevat lisääntymisikään, geenipohjaa on välttämätöntä lisätä tuonneilla ennakkoluulottomasti, kuitenkin tinkimättä jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista. Tuontikoirien käytön suhteen tulee kuitenkin muistaa, että tuontikoirien suvun sairausriskeistä saadaan yleensä huonommin tietoa. Koska kanta on pieni, on suositeltavaa, että yhdistelmissä pyritään myös laajentamaan geenipohjaa, mikä tarkoittaa käytännössä, että yhden koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena, eikä yhdistelmän uusiminen ole suositeltavaa. Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tekohetkellä tilanne on kuitenkin hyvä. Yksittäisten koirien pentumäärät eivät ole kohtuuttomia, ja tuontikoiria on käytetty jalostuksessa varsin kiitettävästi.

Pienessä populaatiossa on myös syytä seurata sukusiitosastetta käytetyissä jalostusyhdistelmissä. Sukusiitosaste on laskettu 5 polven mukaan. Suositusten mukaan sukusiitosaste ei saisi ylittää 6,25%.

Vuonna 2005 syntyi 4 pentuetta, joilla kahdella sukusiitosprosentti ylitti yli 2 prosenttia, joista toisen pentueen sukusiitosprosentti ylitti kahdella prosenttiyksiköllä suositukset ollen 8,20%. Sukusiitosprosentti on laskettu viiden sukupolven mukaan.

Jalostuksessa on geneettisen pohjan vuoksi huomioitava yksittäisten matadorikoirien lisäksi myös linjat, joista useampia koiria on käytetty jalostukseen ja joiden käyttöön ja sukutauluissa esiintymiseen on kiinnitettävä tulevaisuudessa huomiota. Suomen Kennelliiton mukaan valtaroduilla riskinä voidaan pitää jo yli 3–5 prosentin jälkeläismäärää yhdeltä koiralta yhden sukupolven (4 vuotta) aikana, unkarinvizsloilla tavoiteltava prosenttiluku olisi 10, kuitenkin enintään noin 21 pentua/koira (kolme pentuetta). Vaikka tiettyjä sukulinjoja onkin käytetty jalostukseen aktiivisesti, vuoden 2005 tilanne osoittaa, että kasvattajat ovat huolehtineet siitä, ettei yksittäistä koira ole käytetty liikaa. Ns. matadoripykälä rodun PEVISAan varmistaisi hyvän kehityksen myös tulevaisuudessa.

Metsästyskäyttökoirarodulla hyviä käyttöominaisuuksia ja luonnetta tulee jatkossakin tavoitella, mutta tulee toisaalta ottaa myös huomioon, että kannan korkea keskinäinen sukusiitosaste on pitkällä tähtäimellä epäedullista rodun terveyden ylläpitämisen kannalta. Yksittäisten yhdistelmien sukusiitosastetta tärkeämpää on seurata koko populaation keskinäistä sukulaisuutta.

4.2.1 Jalostukseen käytetyt koirat ja yhdistelmät 2000–2005

Taulukko 6 Jalostukseen käytetyt urokset 2000–2005

			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2000	HOOKSIDE CSABA	1	6	3	19
2	2000	AROLÄHDE DONI	1	6	1	6
			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2001	HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	1	7	3	22
2	2001	STABIAN IDEFIX	1	4	2	12
			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2002	MASTER	2	14	2	14
2	2002	DOGLASZ	1	8	1	8
3	2002	MARSHAL	1	3	2	8
			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2003	STABIAN IDEFIX	1	8	2	12
2	2003	CANINE HARD GAME	1	7	1	7
3	2003	MARSHAL	1	5	2	8

			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2004	ARVAVARALJAI HARCOS-HULTI	1	10	1	10
2	2004	VADOCA MIKOR	1	8	2	18
3	2004	AROLÄHDE FRANSU	1	7	1	7
4	2004	NAPOS	1	3	2	5
5	2004	KÖVECESPARTI JAGO	1	3	1	3
6	2004	PIROK TEGLA JH	1	2	1	2
			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Uros	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2005	AROLÄHDE FIGARO	1	9	1	9
2	2005	MEGBIZIK	1	8	1	8
3	2005	HOOKSIDE ASZU	1	6	1	6
4	2005	NAPOS	1	2	2	5

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Taulukosta ilmenee, että Suomessa on käytetty jalostukseen kahta urosta kolmeen kertaan (Hookside Csaba ja Hookside Bosz Josef). Muita uroksia on käytetty vuosina 2000-2005 vain 1-2 kertaa. Kaikkien urosten pentumäärä on kuitenkin pysynyt kohtuullisena.

Taulukko 7 Jalostukseen käytetyt nartut 2000-2005

			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Narttu	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2000	CANINE ARANYOS CSILLAG	1	6	2	10
2	2000	STABIAN IPPITIILIA	1	6	2	11
2001						
			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Narttu	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2001	CANINE WORKING WONDER	1	7	2	13
2	2001	CANINE ARANYOS CSILLAG	1	4	2	10
2002						
			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Narttu	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja

1	2002	CANINE MIGHTY WONDER	1	8	3	18
2	2002	MEZ	1	8	1	8
3	2002	MISTY	1	6	2	9
4	2002	HEINÄARON ALKU TARINA	1	3	1	3

2003

			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Narttu	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2003	CANINE MIGHTY WONDER	1	8	3	18
2	2003	DALARDA	1	7	1	7
3	2003	CANINE LAST WHISPER	1	5	1	5

2004

			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Narttu	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2004	CANINE HASTA LA VISTA	1	10	1	10
2	2004	CANINE HIGHLAND QUEEN	1	8	1	8
3	2004	NAPOLYI	1	7	2	16
4	2004	MISTY	1	3	2	9
5	2004	AROLÄHDE EFFI	1	3	1	3
6	2004	CANINE MIGHTY WONDER	1	2	3	18

2005

			Tilastointiaikana		Yhteensä	
#	Vuosi	Narttu	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	2005	NAPOLYI	1	9	2	16
2	2005	CANINE FAIR GIRL	1	8	1	8
3	2005	CANINE LAST CHANCE	1	6	1	6
4	2005	AROLÄHDE ESSI	1	2	2	11

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Taulukosta ilmenee, että Suomessa on käytetty jalostukseen yhtä narttua kolmeen kertaan (Canine Mighty Wonder), mutta pentujen kokonaismäärä on suosituksen mukainen. Muita narttuja on vuosina 2000–2005 käytetty 1–2 kertaa. Taulukosta on havaittavissa, että yhtään uusintayhdistelmää ei ole tehty vuosina 2000–2005. Tässä suhteessa rodun tilanne on erittäin hyvä. Keskiarvo rekisteröityjen pentujen osalta pentuetta kohden on 6 pentua. Viiden viimeisen vuoden aikana Suomessa on rekisteröity yhteen-

sä 21 pentuetta. Tilanne moneen muuhun rotuun verrattuna on positiivinen ja sama maltillinen linja tulee säilyttää tulevaisuudessa sekä urosten että narttujen suhteen.

Taulukko 8 Vuosina 2000–2005 tehtyjen yhdistelmien jälkeläisnäytöt

VUOSI	UROS	NARTTU	PENTUJA	LONKKA-KUVATUT	NÄYTTELY-PALKITUT	KOEPAL-KITUT
2000						
	AROLÄHDE DONI	STABIAN IPPITIILIA	6	3	1	0
	HOOKSIDE CSABA	CANINE ARANYOS CSILLAG	6	4	6	1
2001						
	HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	CANINE WORKING WONDER	7	3	5	2
	STABIAN IDEFIX	CANINE ARANYOS CSILLAG	4	1	4	0
2002						
	DOGLASZ	MEZ	8	4	4	0
	MARSHAL	HEINÄARON ALKU TARINA	3	0	1	0
	MASTER	CANINE MIGHTY WONDER	8	5	7	3
	MASTER	MISTY	6	5	6	1
2003						
	CANINE HARD	DALARDA	7	2	7	1
	MARSHAL	CANINE LAST WHISPER	5	0	2	0
	STABIAN IDEFIX	CANINE MIGHTY WONDER	8	3	4	0
2004						
	AROLÄHDE FRANSU	NAPOLYI	7	0	1	0
	ARVAVARALJAI HARCOS-HULTI	CANINE HASTA LA VISTA	10	1	4	0
	KÖVECSSEPARTI JAGO	MISTY	3	1	1	0
	NAPOS	AROLÄHDE EFFI	3	0	0	0
	PIROK TEGLA JH	CANINE MIGHTY WONDER	2	1	1	0
	VADOCA MIKOR	CANINE HIGHLAND QUEEN	8		1	
2005*						
	AROLÄHDE FIGARO	NAPOLYI	9	0	0	0
	HOOKSIDE ASZU	CANINE LAST CHANCE	6	0	0	0
	MEGBIZIK	CANINE FAIR GIRL	8	0	0	0
	NAPOS	AROLÄHDE ESSI	2	0	0	0

*Pennut eivät vielä lonkkakuvausikäisiä

Kehitystä käyttöominaisuuksien testaamisen suhteen on tapahtunut, mutta edelleen pentuja teetetään liian paljon koirilla, joiden käyttötaipumuksia ei ole testattu kokeissa tai jotka eivät ole lainkaan metsästyskäytössä. Ennen koiran jalostuksen jatkokäyttöä koiralta tulisi löytyä tutkittuja jälkeläisiä. Näyttely- ja koekertomukset löytyvät SSK:n tietokannasta.

Saksanseisojakerhon edustamat rodut ovat ensisijaisesti metsästyskoiria. Jalostukseen käytettävien yksilöiden metsästysominaisuuksista tulisi olla näyttöä ennen astutusta. Luotettavin näyttö on palkinto kanakoirien erikoiskokeesta. Näyttelypalkinto on osoituksena koiran oikeasta rotutyypistä sekä rakenteesta ja luonteesta ilman vakavia virheitä.

Rotujärjestö kantaa erityistä huolta jalostukseen käytettävien koirien terveydestä. Koiran omistajia kannustetaan avoimuuteen ja vastuullisuuteen siten, että jos koiralla havaitaan periytyväksi tiedetty virhe tai sairaus, asia tuodaan julki ilmoittamalla siitä kasvattajalle ja rodun jalostusneuvojalle, eikä koiraa käytetä jalostukseen. Näin huolehdimme, että rotumme säilyvät mahdollisimman terveinä, ja pennun ostajille voidaan välittää mahdollisimman oikeaa tietoa. On suositeltavaa ilmoittaa myös muista terveysasioista, kuten epilepsia, napatyrä, allergiat tai mahalaukunkiertymä, joiden periytyvyys ei ole täysin selvillä, mutta joiden syntyyn perintötekijät saattavat vaikuttaa altistavasti.

Taulukko 9 Vuosina 2000-2005 jalostukseen käytettyjen koirien koe-, näyttely ja lonkkakuvaustulokset

VUOSI	UROS	L	N	K	NARTTU	L	N	K
2000								
	AROLÄHDE DONI	B	SERT		STABIAN IPPITIILIA	A	SERT	
	HOOKSIDE CSABA	B	SERT	AVO2	CANINE ARANYOS CSILLAG	B	SERT	
2001								
	HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	B	SERT	AVO1	CANINE WORKING WONDER	A	SERT	AVO1
	STABIAN IDEFIX	A	SERT	VOI2	CANINE ARANYOS CSILLAG	B	SERT	
2002								
	DOGLASZ	A	?	?	MEZ	A	SERT	
	MARSHAL	A	SERT		HEINÄARON ALKU TARINA	C	SERT	
	MASTER	B	SERT	AVO2	CANINE MIGHTY WONDER	A	SERT	VOI1
	MASTER	B	SERT	AVO2	MISTY	A	SERT	VOI2
2003								
	CANINE HARD GAME	B	SERT		DALARDA	C	SERT	
	MARSHAL	A	SERT		CANINE LAST WHISPER	B	SERT	AVO3
	STABIAN IDEFIX	A	SERT	VOI2	CANINE MIGHTY WONDER	A	SERT	VOI1
2004								
	AROLÄHDE FRANSU	A	SERT		NAPOLYI	B	H	
	ARVAVARALJAI HARCOS-HULTI	B	SERT		CANINE HASTA LA VISTA	A	SERT	AVO2
	KÖVECSESPARTI JAGO	A	SERT	AVO1	MISTY	A	SERT	VOI2
	NAPOS	B	EH		AROLÄHDE EFFI	B	SERT	
	PIROK TEGLA JH	?	AMCH	?	CANINE MIGHTY WONDER	A	SERT	VOI1
	VADOCA MIKOR	H	SERT	AVO1	CANINE HIGHLAND QUEEN	A	SERT	NUO1
2005								
	AROLÄHDE FIGARO	A	SERT		NAPOLYI	B	H	
	HOOKSIDE ASZU	A	SERT		CANINE LAST CHANCE	B	SERT	
	MEGBIZIK	B	SERT		CANINE FAIR GIRL	A	SERT	AVO3
	NAPOS	B	EH		AROLÄHDE ESSI	C	SERT	

L=lonkkakuvaustulos

N=näyttelytulos

K=koepalkinto

Kolmessa käytetyssä yhdistelmässä vuosina 2000-2005 nartulla oli C-lonkat. Lk. unkarinvizsloille ei toistaiseksi ole asetettu raja-arvoa PEVISAan, mutta on suositeltavaa käyttää jalostukseen vain terve-lonkkaisia koiria. Kahta sairasonkkaista ei tule yhdistää.

Jalostukseen käytettävän koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA-määräykset eli yhdistelmän molemmista vanhemmista on oltava lonkkakuvauslausunto. Koiran on oltava lonkkakuvaushetkellä täyttänyt 12 kuukautta.

4.2.2 Jalostusrekisteri ja jalostukseen käytettävien koirien laatuvaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 -palkinto KAER-kokeessa nartuilla, AVO 1 -palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x EH tai kahdelta tuomarilta 2 x H avoimesta- tai käyttöluokasta, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA määräykset ja terveysvakuutuksen vaatimukset. Jalostuskoirien käyttöominaisuudet tulisi testata KAER-kokeessa. Jalostuskoiran käytössä tulee huomioida kokonaisuus, niin että koiran rakenteellistoiminnallinen kokonaisuus tukee käyttötarkoitusta eli metsästystä.

Taulukko 10 Jalostusrekisteriin hyväksytyt lk.. unkarinvizslat

1	PMV-86 FIN MVA KANS MVA EST MVA ESTV-95 V-88	GLEIZ	SF26135K/85B1	KANTOSALMI PAULA	ESPOO
2	KANS MVA EST MVA FIN MVA	PUSZISZORO PANNI	SF45867/92A1	MARTIN RIIKKA	JYVÄSKYLÄ
3	FIN MVA KANS MVA	CANINE WORKING WONDER	FIN33937/95A	TAMMIVUORI HANNELE	UNTAMALA
4	V-96 FIN MVA V-95 KANS MVA PMV-97 LV MVA	HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	SF47552/94B	TAMMIVUORI HANNELE	UNTAMALA
5	JV-99 FIN MVA PMV-01 V-00	CANINE MIGHTY WONDER	FIN39636/98A	HARJU MAURI	MUURLA
6	JV-02 V-03 PMV-03 FIN MVA V-04 PMV-04 KANS MVA DK MVA	CANINE HASTA LA VISTA	FIN19484/02A	TAMMIVUORI HANNELE	UNTAMALA
7	JV-00 FIN MVA	MISTY	FIN26057/00A	KEMPPAINEN PEKKA	KAJAANI

Vuosina 2000-2005 jalostukseen käytetyistä nartuista vain neljä ja uroksista yksi olivat jalostusrekisterissä.

Nartun on oltava astutushetkellä vähintään 18 kuukauden ikäinen, mikä on ehdoton alaraja. Toisaalta yli 8-vuotiaalla on odotettavissa synnytysvaikeuksia. Kennelliiton määräysten mukaan narttua saa käyttää siitokseen enintään kerran kymmenessä kuukaudessa.

4.3. Luonne ja käyttööminaisuudet

4.3.1 Luonne

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen.

Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle.

Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkeavia ominaisuuksia on pidettävä virheinä, erityisesti silloin kun ne haittaavat metsästyksellistä käyttöä.

Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä, tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia.

Saksanseisojakerhon hallitus on vuonna 2004 perustanut työryhmän pohtimaan saksanseisojille sovelletun luonnetestin kehittämistä Suomeen. Työryhmän puheenjohtajana toimii Jukka Rouhiainen.

4.3.1.1 Luonnetilanne nykyisessä kannassa

Unkarinvizslat ovat sopeutuvaisia koiria, ne viihtyvät sekä kylmässä että lämpimässä ilmastossa. Luonteeltaan vizslat ovat varsin seurallisia ja nöyriä ja työskennellessään ne pitävät yhteyttä ohjaajaansa.

Vizlat kaipaavat varsin paljon aktiviteetteja ja ovat siksi mitä parhaimpia metsästyskavereita. Vizsla on yleensä helposti koulutettava, kunhan muistaa, että kovalla kohtelulla ja huudolla voi menettää koiran työskentelyhalun kokonaan. Vizlat nauttivat ihmisten ja koirien seurasta, mutta tarvittaessa ne osaavat kuitenkin puolustaa aluettaan. On kuitenkin muistettava, että rodun yksilöltä ei tule koskaan hyväksyä aiheetonta aggressiivisuutta muita koiria tai ihmisiä kohtaan. Yksilöä, joka käyttäytyy aggressiivisesti, ei myöskään tule käyttää jalostukseen.

Vaikka yleinen käsitys onkin, että vizsla on rotuna pehmeä, se kestää hyvin fyysistä rasitusta, sillä vizsloilla on luontaisena tarpeena liikkuminen ja juokseminen. Vähäisen liikunnan ja aktiviteettien seurauksena vizsla voi hyvinkin purkaa energiaansa tekemällä tihutöitä asuinympäristössään. Yksi vizslan luontaisista ominaisuuksista on hakeminen ja noutaminen – se tervehtii usein reviirille tulijaa kantomalla jotain esinettä – mitä on helppo kokeneen kouluttajan käyttää apuvälineenä koiransa koulutuksessa.

Pääpiirteittäin Suomen lk. unkarinvizslan edustajia voidaan luonnehtia tasapainoisiksi ja sosiaalisiksi. Muutamissa näyttelyarvosteluissa on ollut merkintöjä koirien luonteen pidättyväisyydestä; mm. ujoskelua ja aristelua. Yksi vakava huomautus, joka johti koiran hylkäämiseen näyttelyissä, on annettu koiran purtua tuomaria käteen.

Rodun edustajat ovat pääsääntöisesti riistaviettisiä, mutta koekertomuksista löytyy jonkin verran mainintoja joidenkin yksilöiden mm. paukkuarkuudesta ja voimakkaasta peräänmenotaipumuksesta.

4.3.2 Käyttöominaisuudet

Rotumääritelmän mukaan lk. unkarinvizsla on monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyypilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uudessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, minkä vuoksi paukkuarkuus, riistanpelko sekä puutteellinen seisonta ja noutaminen ovat virheitä, samoin kuin haluttomuus vesityöskentelyyn.

Haun ei tarvitse olla äärimmäisen nopeaa eikä kiihkeääkään, mutta koirasta tulee kuvastua selkeä riistaintoisuus. Lintu-, pienriista- ja pienpetojahdissa koira sovittaa hakunsa maaston mukaisesti. Saatuaan vainun riistasta, tulee koiran jäädä seisomaan liikahtamatta ja osoittaa riistan sijainti. Koira saa edetä riistalle ja ajaa sen lentoon/liikkeelle ainoastaan ohjaajan käskystä. Riistan ylösajaminen maastosta – avanssi – tarkoittaa, että koira etenee vauhdikkaasti ja röyhkeästi suoraan riistalle siten, että riista karkottuu ampumaetäisyydeltä. Riistan karkoituttua on koiran ehdottomasti pysähdyttävä paikoilleen ja pysyttävä siinä ammuttaessa ja riistan mahdollisesti pudotessa tai kaatuessa. Tämä on koiran turvallisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Laukauksen jälkeen koira noutaa käskystä riistan halukkaasti ja viivyttelämättä ohjaajalle. Riistan tulee olla luovutettaessa vahingoittumaton. Virheiksi luetaan omaaloitteinen eteneminen, hidas eteneminen tai täysi etenemättömyys.

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan vahvuus metsästyskoirana piilee sen monipuolisuudessa. Suomessa vizslaa käytetään lähestulkoon poikkeuksetta seisovana lintukoirana. Erinomaisen hajuaistinsa ja tarkkuutensa ansiosta sitä voidaan käyttää myös mm. vedestä noutavana lintukoirana sekä jäljestävänä koirana. Se on määrätietoinen ja jälkitarkka, eikä jätä jälkityöskentelyä keskeneräiseksi. Suomessa vizlat osallistuvat kanakoirien erikoiskokeisiin.

4.3.2.1 Kanakoirien erikoiskokeet (KAER-kokeet)

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on kanakoirien jalostusta varten saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista ja edistää koirien metsästyskäyttöä.

Kokeissa testataan koirien haku riistan löytämiseksi sekä riistatyö maastossa olevalla villillä riista-eläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Huomiota kiinnitetään myös koiran luonteeseen sekä sen toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

- nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole täyttänyt 22 kuukautta eikä ole kilpaillut muissa luokissa
- avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan
- voittajaluokkaan osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät kaikissa luokissa ovat samat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä.
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä
- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa, koiran on saatava hyväksyty arvosana hausta ja riistatyöstä.

Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on riistatyön arvosanan oltava vähintään 2.

Saavuttaakseen Suomen käyttövalion arvon, tulee koiralla olla kolme VOI –luokan tulosta siten, että koira on palkittu sekä pelto-, että metsäkanalinnuilla käydyissä KAER-kokeissa.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet. (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla)

Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö, jälkityö, tiedottaminen ja petoeläintyöskentely.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: juoksuvauhdin, päänasennon, tuulenkäytön, maastonpeittävyuden, laajuuden, hakukuvion, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan:

seisontaherkkyys, seisannon kiinteys, seisannon kesto, eteneminen, paikallistaminen ja koiran käyttäytyminen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan:

noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja koiran käyttäytyminen riistan pudotessa

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota:

seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaikaan, ilmentämiseen ja yhteydenpitoon palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, tuloksettomat seisonnat, törmäykset, väliinjätöt ja karkotukset.

Merkitään myös, onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokana- vai metsäkanalintuja. Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista esim. se on vihainen muille koirille tai ihmisille, häytyttää kotieläimiä tai poroja tai on paukkuarkea.

Koirien koetulokset tallennetaan saksanseisojakerhon tietokantaan, josta jalostusneuvojat saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista jalostusta varten.

Taulukko 11 Kaer-kokeet, lyhytkarvaisten unkarinvizslojen palkitsemisprosentti kokeissa sekä koe-käynnit vuodesta 2000–2005

VUOSI	NUO3	NUO2	NUO1	AVO3	AVO2	AVO1	VOI3	VOI2	VOI1	PAL-KITUT %	YHT
2000				5	2	2	1			38	26
2001								1		5	20
2002	2			2		1	1			18	22
2003	1	4	2	3	4			1		52	27
2004	1			5	4	1		2	2	42	36
2005				1	5		3	4	1	26	53

Vuonna 2005 saavutti ensimmäinen vizsla Suomessa käyttövalion arvon. Muotovalion arvon saavuttaneita lk. vizsloja on Suomessa 13 vuonna 2005.

Rodun keskiarvo KAER-kokeissa arvostelluista ominaisuuksista on seuraava, maksimi pisteiden ollessa jokaisessa osa suorituksessa 5 pistettä: vauhti 2.7 / maaston peittävyys 2.6 / yhteistyö 3.7 / metsästys halu 3.4 / seisontakynnys 3.5 / eteneminen 3.7

Huomautuksia nartuille KAER-kokeissa on tullut haun osalta tuulenkäytöstä, liiallisesta ohjaajaan tukeutumisesta, tyhjästä seisunnoista sekä törmäyksistä. Riistatöissä ongelmia ovat puolestaan aiheuttaneet peräänmenot sekä avanssi. Noudossa huomautuksia on tullut haluttomista noudoista. Vesitöissä oli 18 nollasuoritusta. (Taulukko 12).

Taulukko 12 Koekertomuksista poimitut narttujen huomautukset

Koekertomuksista poimittuja 2001-2005			
Ikäjakausi	1998-2004		
		kpl	Koekäynnit
Kokeessa ko. ajalla käyneet nartut	20		98
Huomautettavaa	Koiramäärä	Monellako useampi huomautus	Yhteensä huomautuksia
Haku			
Tuulen käyttö, kuvio, laajuus	14	6	35
Ei vielä herännyt riistalle	9	1	10
Vaatii paljon ohjausta	11	6	23
Tyhjä	7	5	20
Maajäljet	5	1	6
Törmäys	8	4	20
Karkotus	8		8
Väliinjättö	3		3
Riistatyö			
Ammuttaessa levoton	4		4
Avanssi	7	2	10
Peräänmeno	8	2	10
Nouto			
Pelkää ampumista	1		1
tarttuminen, haluton	9	1	12
ei tuo	14	2	16
puree linnun rikki	3		3
paukkunouto	7	1	8
Ohjaaja keskeyttää	4	1	6
Suljetaan	3	1	5
Tiedotustaipumus	1		1
Opas ohjaa koiraa	1		1
Ohj.takia sulkeminen	1		1
Vesityö (pisteiden mukaiset suoritusket)	5		20
	4		22
	3		22
	2		3
	0		18

Eniten huomautuksia kokeissa vizslauroksilta haun osalta löytyi tuulenkäytöstä sekä ohjaajaan tukeutumisesta. Riistatöissä ongelmia ovat tuottaneet peräänmenot ja noudossa linnun tuomatta jättäminen. Vesitöissä ko. ajanjaksolla oli 5 kappaletta nollasuorituksia. (Taulukko 13) Taulukoista ei ilmene, montako kertaa yksi koira on käynyt vesityötä uusimassa.

Taulukko 13 Koekertomuksista poimitut urosten huomautukset

Koekertomuksista poimittuja vuosilta 2001-2005			
Ikäjakausi	1994-2004		
			Koekäynnit
Kokeissa ko. ajalla käyneet urokset	21		54
Huomautettavaa	Koiramäärä	Monellako useampi huomautus	Yhteensä huomautuksia
Haku			
Tuulen käyttö, kuvio, laajuus	13	2	16
Ei vielä herännyt riistalle	6	1	7
Vaatii paljon ohjausta	8	2	11
Tyhjä	1		1
Maajäljet	5	1	6

Törmäys	4	1	5
Karkotus	5	2	7
Väliinjättö	4		4
Riistatyö			
Ammuttaessa levoton	2		2
Avanssi nihkeä	1		1
Peräänmeno	8	5	23
Nouto			
Pelkää ampumista	2	2	2
tarttuminen, haluton	2		2
ei tuo	5	2	8
puree linnun rikki	1		1
paukkunouto	1		1
Ohjaaja keskeyttää	4	2	7
Suljetaan	5	2	11
Tiedotustaipumus	2		2
Vesityö (pisteiden mukaiset suoritukset)	5		20
	4		7
	3		17
	2		4
	0		5

4.3.2.2 Vizslojen arvostelu kokeissa Unkarissa

Vizslojen käyttö alkuperäiseen käyttötarkoitukseen on pienenevässä koko ajan Unkarissa ja tämän hetkinen arvio on, että noin 10 prosenttia koko kannasta on käytössä metsästyskoirina. Vuoden 2001 tilastojen mukaan jalostukseen käytetyistä uroksista vain alle 50 prosenttia oli testattu kokeissa.

Vuonna 2005 Unkarissa syntyi 127 pentuetta, joissa pentuja yhteensä 795. Perusmetsästyskokeeseen osallistui arviolta 100 koiraa.

Suoritukset pisteytetään asteikolla 0–4, ja pisteet kerrotaan kertoimella 1–6, joka kuvaa osa-alueen vaikeutta ja merkitystä jalostuksen kannalta. Korkein kerroin on osa-alueilla, joissa arvioidaan merkittäviä periytyviä metsästysominaisuuksia kuten seisontaa, koiran kykyä löytää riistaa ja hakua.

Ensimmäiseen palkintoon koiran on saatava vähintään 90 prosenttia kokonaispisteistä, toiseen palkintoon 75 prosenttia ja kolmanteen palkintoon 50 prosenttia ja yksi piste. Palkitsemiseen vaaditaan, että kaikki osa-alueet on hyväksytysti suoritettu.

Jokaisessa osa-alueessa on määritelty vähimmäispistemäärä tiettyyn palkintosijaan. Esimerkiksi koiran täytyy saada seisonnasta vähintään 3 pistettä yltääkseen ensimmäiseen palkintoon ja vähintään 2 pistettä yltääkseen toiseen tai kolmanteen palkintoon. Jos koira saa vain yhden pisteen, sitä ei tulisi palkita, olipa sen kokonaispistemäärä kuinka korkea tahansa. Jos koira ei saa yhtään pistettä, se tulee sulkea kilpailusta. Pisteytys perustuu siihen, että jos koiran ominaisuudet jollain vahvasti periytyvällä osa-alueella ovat heikot, sitä ei tulisi luokitella jalostukseen suositeltavaksi yksilöksi. Toinen syy on, että koe suosii tasaisia koiria: nykypäivän metsästyksessä ei ole mahdollista pitää erilaista koiraa metsästyksen eri osa-alueisiin, vaan vizslan tulisi suoriutua niistä kaikista.

Enimmäispistemäärä unkarinvizslan käyttökokeessa [haku, seisonta, nouto. Vastaa kutakuinkin KAER-koetta.] 380 + (16 lisäpistettä).

1. palkinto: 342–
2. palkinto: 285–341

3. palkinto: 191–284

(Ylimääräisistä suorituksista annetut lisäpisteet eivät vaikuta palkintoon vaan ainoastaan koirien paremuusjärjestykseen. Puolikkaat pisteet pyöristetään ylöspäin)

Taipumuskoe unkarinvizsloille 'Alapvizsga' (BHT '-AV')

I. Yleistä

1. Kokeisiin voivat osallistua yli 12 kuukautta vanhat koirat, joilla on näyttelypalkinto. Vaikka kokeessa ei ole yläikärajaa, on suositeltavaa, että koirat testataan, ennen kuin niiden luontaisia ominaisuuksia on muokattu suuremmalti koulutuksella (12–18 kuukauden ikä on ihanteellinen).

2. Alue ja riista:

- alueella on oltava piilopaikkoja riistalle, mutta koiran täytyy myös pystyä liikkumaan vapaasti.
- linnut: fasaani, pyy tai kurppa, vastateurastettuja lintuja noutoa varten
- jänis, kani tai turkisdummy
- vesityökoe: avoin vesistö, jossa lievästi viettävä ranta. Koiran tulee uida vähintään 5–6 metriä.

3. Pisteytys: Suoritukset pisteytetään asteikolla 0–4 ja pisteet kerrotaan kertoimella 1–6, joka kuvaa osa-alueen vaikeutta ja merkitystä jalostuksen kannalta. Korkein kerroin on osa-alueilla, joissa arvioidaan merkittäviä periytyviä metsästysominaisuuksia kuten seisontaa, linnun löytökykyä ja hakua. Palkintosija määräytyy kokonaispisteiden perusteella. Jos koira saa jostain osa-alueesta nolla pistettä, sitä ei palkita.

Enimmäispistemäärä: 100. Koe on ”hyväksytty”, jos koira saa pisteitä 61–80 (unkariksi: 'megfelelt'). Koe on ”erinomainen suoritus”, jos koira saa yli 81 pistettä (unkariksi: 'kiválóan megfelelt').

II. Osa-alueet:

1. Haku

Jos alueella on vähän riistaa, sinne piilotetaan kasvatettuja lintuja häkeissä (vähintään 15 minuuttia ennen kokeen alkua). Häkit peitetään kasveilla siten, että koira voi kuitenkin haistaa linnut. Jokaisella koiralla tulisi olla useita mahdollisuuksia linnulle. Tuomarin ei tule pitää virheenä sitä, että koira alkaa hakea ja seisoa riistaa vasta löydettyään ensimmäisen linnun.

1.1. Hajuaisti (kerroin: 4):

Arvioidaan koiran työskentelyä koko kokeen ajan. Huomioidaan miten ja miltä etäisyydeltä koira merkkää riistan, makuut ja jäljet sekä se, käyttääkö koira pääsääntöisesti maajälkeä vai hyödyntääkö se myös tuulta (pään asento).

1.2. Haku (3):

Koska kyseessä on taipumuskoe, valmista kuviohakua ei edellytetä. Arvioidaan koiran työskentely- ja riistainto, päänasento ja oma-aloitteisuus. Arvioinnissa painotetaan koiran toimintaa ensimmäisen riistakosketuksen tai makuun löytymisen jälkeen. Koiran tulisi työskennellä itsenäisesti ilman jatkuvaa ohjausta, ja sen tulisi uskaltaa loitota ohjaajasta. Työskentelystä tulisi heijastua taipumus kuviointiin. Positiivista on koiran taipumus tarkistaa jäljet loppuun asti, vaikka tämä johtaisikin epäsäännölliseen hakukuvioon ja hakemattomiin alueisiin. Koiran liikkumisen tulee olla kevyttä, tasapainoista ja harmonnista.

1.3. Riistan merkkaus ja seisonta (4):

Vakaa seisonta ei ole ehdoton vaatimus. Parhaan tuloksen saadakseen koiran tulee ilmaista riista selkeästi ja seistä riistaa hajulta edes muutaman sekunnin ajan.

1.4. Kestävyys, nopeus (1):

Viszlan tulee hakea laukalla tai ainakin nopealla ravilla. Riistainnon pitäisi kestää koko kokeen ajan. Virheeksi ei lasketa, jos koira pysähtyy makuille tai jäljille haistelemaan, eikä jatka hakua ilman ohjaajan kehotusta, tai jos koira alkaa hakea määrätietoisesti vasta ensimmäisen riistakosketuksen jälkeen (koiran on kuitenkin osoitettava innokkuutta ja oma-aloitteisuutta jo ennen riistan löytämistä).

2. Nouto (aika: 3 minuuttia kullekin riistaeläimelle)

Koiran tulee noutaa lintu tai turkiseläin itsenäisesti ilman ohjaajan apua. Ei riitä, että koira ottaa riistan ohjaajan kädestä. Paras suoritus on, jos koira noutaa heitetyn riistan oma-aloitteisesti ja avustamatta.

Riista: vasta tapettu turkiseläin tai lintu. (Koirille tulee antaa mahdollisuus tutustua riistaan ja noutaa se ennen kokeen alkua.) Ohjaaja voi auttaa koiraan haluamallaan tavalla, esimerkiksi leikkimällä ja innostamalla sitä riistalla, mutta tämä huomioidaan lopullisen noutosuorituksen arvostelussa. Noutoa voi yrittää useita kertoja aikarajan puitteissa. Jos koira ei suostu ottamaan jotain riistaeläintä suuhunsa, se voi saada ainoastaan yhden pisteen.

2.1. Riistainto (3):

Koiran täytyy osoittaa jatkuvaa kiinnostusta riistalle. Vizsla voi saada vain yhden pisteen, jos se kääntyy pois riistasta haisteltuaan sitä lyhyesti tai jos se ottaa riistan suuhun ja kantaa sitä vähintään kolme metriä ohjaajan jatkuvasti kannustamana. Parhaassa tapauksessa koira osoittaa kiinnostusta jo riistaeläimen nähdessään ja noutaa innokkaasti heitetyn riistaeläimen lyhyen ”tutustumisajan” jälkeen. Koiran tulee kantaa riistaa tasapainoisesti ja hyvällä otteella.

2.2. Kantaminen ja nouto (2)

Parhaaseen pistemäärään koiran tulee kantaa riistaa tasapainoisesti, innokkaasti ja hyvällä otteella. Otteen korjaaminen ei ole virhe. Noutoetäisyys on vähintään kolme metriä.

2.3. Jäljestystaipumus (1):

Noin 30 metriä pitkä jälki tehdään noudon jälkeen. Lähtöpaikkaan hierotaan jäljestettävän eläimen hajua ja jätetään sulkia. Koira ei saa nähdä jäljen vetämistä.

Maasto täytyy valita siten, että se on nuorelle koiralle sopiva. Maasto ja tuulensuunta on huomioitava. Ohjaaja osoittaa lähtöpaikan, minkä jälkeen koiran on työskenneltävä itsenäisesti. Ohjaaja voi seurata koiraan, joka voi olla joko kytkettynä tai vapaana. Jälkitarkkuutta ei vaadita, vaan arvioidaan koiran taipumus jäljestykseen, into ja määrätietoisuus.

3. Vesityö

Aikaraja: 5 minuuttia.

Koira noutaa vedestä ohjaajan valitseman noutoesineen tai riistan. Lyhyen lämmittelyn jälkeen (1 min) ohjaaja heittää noutoesineen veteen niin, että koiran on uitava useita metrejä noutaakseen sen. Koira voi lähteä noutoon välittömästi. Luovutusta ei vaadita, vaan riittää, jos koira tuo noutoesineen rannalle. Ohjaaja heittää noutoesineen välittömästi uudelleen veteen. Kun koira on toistamiseen vedessä, ammutaan ilmaan noin viidentoista metrin etäisyydeltä koirasta. Koiran tulee jatkaa noutoa. Ohjaaja voi kannustaa tai käskä koiraa tai heitellä veteen jotain (esim. pikkukiviä) noutoesineen lähelle.

Jos koira nousee vedestä laukauksen jälkeen noutamatta, ohjaaja voi lähettää sen uudestaan tai heittää toisen noutoesineen. On tärkeää, että koira menee uudestaan veteen. Jos koira ei suostu menemään laukauksen jälkeen veteen, se saa nolla pistettä ja merkinnän paukkuarkuudesta (4.1).

3.1 Veteenmenohalu (3)

Koiran veteenmenohalu ja vesityöntö on huomioitava (veteen hyppäämistä ei lasketa eduksi). Uintityyliä ei arvioida.

4. Luonne

4.1. Paukkuarkuus (1)

Paukkuarkuus testataan maastokokeen ja vesityön aikana. Parhaassa tapauksessa maastossa hakeva koira laukauksen kuultuaan jatkaa työskentelyä hetken mietinnän jälkeen yhtä innokkaasti kuin ennen laukausta. Vesityössä koiran tulisi jatkaa noutoa laukauksen jälkeenkin. Vesityössä käskytystä tai ohjaavaa esim. pikkukivien heittelyä ei lasketa virheeksi. Jos koira palaa maastossa ohjaajan luokse laukauksen kuultuaan ja jatkaa työtä haluttomasti ohjaajan kannustuksesta huolimatta, se voi saada vain yhden pisteen. Jos koira karkaa tai kieltäytyy jatkamasta hakua, se kirjataan paukkuaraksi, ja sen koe keskeytetään.

4.2. Työskentelyinto, temperamentti (3)

Työskentelyintoa ja temperamenttia arvioidaan koko kokeen ajan. Seuraavat kohdat on huomioitava:

- * Koiran käytös tuomaria ja vieraita ihmisiä kohtaan.
- * Koiran käytös vieraita koiria kohtaan (perusteeton aggressiivisuus on vakava virhe)
- * Koiran ja ohjaajan yhteistyö, ohjattavuus ja koulutettavuus.

Koiran tulee osoittaa työskentely- ja riistaintoa. Nuoren koiran ollessa kyseessä ylivilkas, jopa vaikeasti hallittava luonne on pienempi virhe kuin ujo, arka, välinpitämätön tai aggressiivinen käytös.

4.3.2.3 Käyttökokeet Ruotsissa

Ruotsissa tehdyn jalostusentavoiteohjelmaan kuuluva terveys-/ominaisuuskyselyn tulosten mukaan lyhytkarvaisten unkarinvizslojen metsästysominaisuudet Ruotsissa ovat vizslaharrastajien mukaan hyvät. Tavoitteena on kuitenkin nostaa rodun keskitasoa. Metsästysominaisuuksia (rodun keskiarvot vuodelta 2001 on merkitty sulkuihin) ovat vauhti (3,1), haun laajuus (3,1), haku (2,7), yhteistyö (3,5) veteenmeno- ja uintihalukkuus (3,28). Arvostelu tapahtuu asteikolla 1–4 (paitsi nopeuden ja haun osalta, joka arvostellaan asteikolla 1–5). Tulos 4 vastaa asteikolla 1-4 arvostelluissa osasuorituksissa innokkainta toimintaa. Metsästysominaisuudet kirjataan koetulosten kanssa yhtäaikaan ja niitä käytetään vuosittain jalostuksessa ja sen arvioinnissa.

Vuosina 1997–2001 vain 12 koira osallistui jälkikokeeseen kerran tai useammin, ja niistä 6 sai arvonsa hyvä. Näitä yksikään ei kuitenkaan startannut peltokokeessa. Jälkityö vaaditaan koiralta ennen varsinaiseen kokeeseen osallistumista. Peltokokeeseen osallistui kerran tai useammin 18 koira, joista 11 (61%) palkittiin ainakin kerran näiden vuosien aikana.

Ruotsissa noin 62% koirista on metsästyskäytössä. Näistä 72% on ensisijaisesti lintukoirina. Loput ovat pääasiassa jälkikoirina, ylösajavina koirina, noutajina ja hirven pysäyttävänä koirina (laskevassa järjestyksessä). Erityisiä metsästykseen liittyviä ongelmia kysyttäessä lk. unkarinvizslan omistajilta 60% sanoi, ettei heillä ole ongelmia. Niistä, joilla oli yksi tai useampi ongelma, eniten ongelmia oli vesi-

työskentelyssä 25% (esim. ei mene veteen, epäröi), kun taas 18% kertoi ongelmista noudossa (esim. ei ota tietty eläintä suuhun/ei ota mitään suuhun).

Jaktprov (metsästyskoe eli kanakoirien erikoiskoe)

Metsästyskokeiden tarkoituksena on arvioida koirien hakua riistan löytämiseksi sekä kykyä käsitellä riistaa. Koirien sosiaalisuuden toteaminen näyttelee tärkeää osaa, sillä koirat hakevat lähes poikkeuksetta parihakuna. Jokaisessa koeluokassa testataan nouto (apport), vesityö ja jälkityö (eftersöksgrönar; vatten / släp spår). Lisäksi voittajaluokassa suoritetaan ns. hakunouto (apporteringsruta), jossa koira hakee osoitetun alueen ja palauttaa ohjaajalleen alueelta löytyneet riistaeläimet.

Koeluokkia on 3:

Unghundsklass (UKL) eli nuorten luokka, johon saa osallistua 9 kk täyttänyt koira, tai koira joka ei ole vielä täyttänyt 24 kk. Öppenklass (ÖKL) eli avoin luokka, johon saa osallistua 9 kk täyttänyt koira ja koira joka on saavuttanut aikaisemmin korkeintaan nuorten luokan 1 palkinnon (saavutettu Ruotsin metsästyskoesääntöjen mukaisesti / Ruotsin kennelliiton hyväksymien ulkomaisten koesääntöjen mukaisesti). Elitklass (EKL) eli voittajaluokka, johon saa osallistua 1. palkinnon avoimessa luokassa saavuttanut koira.

Palkitsemisperusteet

Ennen metsästyskokeeseen osallistumista tulee koiralla olla hyväksytysti suoritettuna vesi- ja jälkityökoe sekä voittajaluokassa edellisten lisäksi noutoruutu. Itse metsästyskokeessa (pelto-, metsä-, tai tunturikoe) arvostellaan koiran haku ja riistatyö sekä noutosuoritus. Jokaisesta osa-suorituksesta annetaan pisteet seuraavasti: 0 tai 4–10. Alin hyväksyty pistemäärä on 4. Koira, jonka tuomari katsoo ansaitsevan alimman arvosanan (4 pistettä) maastotyöskentelystä (haku/seisonta/riistatyö), saa avoimessa ja voittajaluokassa hakuaikaa vähintään 30 minuuttia. Koira, jonka tuomari katsoo ansaitsevan arvosanan 7 tai enemmän maastotyöskentelystä saa hakuaikaa vähintään 60 minuuttia. Koira joka ei päivän aikana saa riistakosketusta, saa merkinnän koekertomukseen "ej för fågel" (eff) eli ei riistakosketusta linnulle. Mikäli tuomari katsoo koiran toiminnan ansiokkaaksi, voidaan koiralle jakaa hederspris (HP) eli kunnia-palkinto. Saavuttaakseen Ruotsin käyttövalion arvon, tulee koiralla olla kaksi VOI-luokan tulosta, joko pelto- tai metsäkanalinnuilla käydyistä metsästyskokeista.

Koirien arvostelu

Nuortenluokassa kiinnitetään huomiota eniten koiran synnynnäisiin taipumuksiin ja arvioidaan nuorten koirien työskentely- ja metsästysintoa. Riistatyössä ei pudoteta lintua, vaan ammutaan ilmaan.

Avoimessa - ja voittajaluokassa pyritään metsästyksellisessä tilanteessa pudottamaan lintu koiralle. Koiralla tulee olla päivän aikana vähintään 2 riistatyötä, jotta sille voidaan antaa maastotyöskentelystä arvosana 8 tai enemmän.

Maastotyöskentelyssä arvioidaan koiran kyky löytää ja käsitellä riistaa. Tuomari arvioi koiran juoksu-vauhdin, tuulenkäytön, maaston peittävyuden, haun laajuuden ja kuvioinnin, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalukkuuden. Tiedottaminen luetaan koiralle ansioksi. Maastotyöskentelyä arvosteltaessa painotetaan koiran kykyä löytää riistaa ja seisoa sille. Riistatyössä arvioidaan seisonnan kesto, eteneminen, paikallistaminen ja koiran käyttäytyminen riistan karkottuessa. Kun toinen parihaussa olevista koirista ottaa seisonnan, kytketään hakupari. Hakuparin seisonnan ryöstäminen luetaan virheeksi ja johtaa kyseisen koiran osalta kokeen keskeyttämiseen (AVO- ja VOI-luokissa). Maastotyöskentelyn yhteydessä suoritetaan nouto. Nouto suoritetaan joko kylmällä linnulla tai koiran riistatyöstä pudotetulla linnulla. Noutosuorituksessa arvioidaan koiran käyttäytyminen riistan pudotessa, noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Vesityössä arvostellaan koiran käyttäytyminen ammuttaessa (ei NUO-luokassa) ja riistan pudotessa, veteenmenohalukkuus ja työskentelyinto, nenän käyttö, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Jälkityössä arvostellaan koiran jäljestämiskyky ja -halukkuus, nenän käyttö, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Hakunoudossa (vain VOI-luokka) arvostellaan koiran kyky ja halukkuus löytää osoitetulta alueelta kätkeyt riistaeläimet ja noutaa ne ohjaajalleen. Arvostelussa huomioidaan yhteistyö, ohjattavuus, maaston peittävyys, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Taulukko 14 Metsästyskokeen osasuoritukset ja osasuoritusten kertoimet

		kerroin	kerroin	enim. pisteet	enim. pisteet
NUO, AVO	VOI	NUO, AVO	VOI	NUO, AVO	VOI
1. Maastotyöskentely	1. Maastotyöskentely	10	10	100	100
2. Nouto maastotyöskentelyn yht.	2. Nouto maastotyöskentelyn yht.	2	2	20	20
3. Vesityö	3. Vesityö	5	5	50	50
4. Jälkityö	4. Jälkityö	3	3	30	30
	5. Hakunouto		3		30
Yhteensä				200	230

Taulukko 15 Palkintosijojen pistemäärät.

Palkinto	pisteet NUO, AVO	pisteet VOI	saavutettu pistemäärä maastotyöstä
1. palkinto	160	184	7
2. palkinto	120	138	5
3. palkinto	80	92	4

Viltspårsprov (metsästyskoirien jäljestämiskoe eli verijälkikoe)

Viltspår -kokeiden tarkoituksena on selvittää koiran kyky seurata haavoitetun riistaeläimen jälkiä. Ruotsissa on kaksi kilpailuluokkaa, anlagsklass eli alokasluokka ja öppen klass eli avoinluokka. Alokasluokasta koira siirtyy GK (hyväksytty) tuloksella avoimeen luokkaan, jossa saavutettuaan 3 AVO1-palkintoa, myönnetään sille jälkivalion arvo.

4.4 Terveys

4.4.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet; HD eli lonkkaniveldysplasia

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan voimassa olevassa PEVISA-ohjelmassa on määrätty, että rekisteröitävien pentujen vanhemmilla tulee olla virallinen lonkkakuvauslausunto. Tällä hetkellä rodulla ei ole määrättyä raja-arvoa, mutta suosituksena voidaan pitää ainoastaan tervelonkkaisten koirien käyttöä (lonkkatulokset A tai B). Kahta sairaisalokasta ei tule yhdistää.

Taudin kuvaus

Lonkkanivelen kehityshäiriö (hip dysplasia eli HD) on polygeenisesti eli monigeenisesti periytyvä lonkkanivelten kehityshäiriö, jonka vaikeusasteeseen vaikuttavat myös kasvuaikaiset ympäristötekijät

kuten ruokinta, liikunnan määrä ja kasvunopeus. Sitä esiintyy lähes kaikilla suurikokoisilla koiraroduilla. Lonkkaniveldysplasian kehittymisen tärkein vaihe on lonkkamaljakon muotoutuminen sen luutuessa koiran kasvuaikana. Lonkkamaljakon epänormaali muoto ja lonkkanivelen löysyys nuorella iällä johtavat eriasteisiin muutoksiin lonkkanivelessä ja nivelrikon kehittymiseen vanhemmalla iällä. Lievimässä tapauksessa nivelessä esiintyy vähäistä löysyyttä, lievää lonkkamaljakon mataluutta ja lievää epäsymmetrisyyttä. Nivel ei ole täysin yhdenmukainen: reisiluun pää ei istu täydellisesti lonkkamaljakon muodostamaan kuppiin.

Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton. Jos niveleen kehittyy dysplasian seurauksena nivelrikkoa eli degeneratiivisen nivelsairauden merkkejä, voi koiralla olla merkittäviä kipuja, varsinkin rasituksen jälkeen. Lonkkaniveldysplasiaa ei voida leikkauksella parantaa. Suomen Kennelliiton arviointiasteikolla virallisten lonkkakuvien (rtg) arvioinnissa aste A on täysin terve, B tarkoittaa lievää löysyyttä, mutta on kuitenkin vielä terveeksi luokiteltavissa, C-asteessa on lieviä muutoksia lonkkanivelessä, mutta tämä ei yleensä rajoita metsästyskäyttöä, ellei johda nivelrikon kehittymiseen. D- ja E-asteessa nivelrikkomuutoksia nähdään jo röntgenkuvassa ja ne aiheuttavat varsinkin iän lisääntyessä.

4.4.2 Rodun HD-tilanne Suomessa

Tilanne lonkkanivelen kehityshäiriön suhteen on parempi kuin rodun kotimaassa Unkarissa. Jotta tautia voitaisiin seurata tuloksellisemmin ja ongelmaan puuttua ajoissa, tarvitaan enemmän tutkimuksia. Tärkeäksi tavoitteeksi voidaankin asettaa, että yhä suurempi joukko rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattaisiin.

Taulukko 16 Suomen lonkkakuvaustilasto 2000-2005

Vuosi	Kuvattuja	A	B	C	D	E
2000	50,0%	71,4%	28,6%	0,0%	0,0%	0,0%
2001	47,1%	62,5%	0,0%	37,5%	0,0%	0,0%
2002	57,7%	66,7%	26,7%	6,7%	0,0%	0,0%
2003	33,3%	62,5%	25,0%	12,5%	0,0%	0,0%
2004	5,7%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	0,0%
2005	0,0%					
Yhteensä	28,2%	62,5%	22,5%	15,0%	0,0%	0,0%

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Taulukko 17 Suomen lonkkakuvaustilastot 2000-2005

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2000	14	5	2	0	0	0	7
2001	17	5	0	3	0	0	8
2002	26	10	4	1	0	0	15
2003	24	5	2	1	0	0	8
2004	35	0	1	1	0	0	2

2005	26	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	142	25	9	6	0	0	40

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Taulukko 18 Viiden eniten käytetyn nartun ja uroksen lonkkaindeksit

5 ENITEN KÄYT. UROSTA	Pentueet	Pennut	Kuvattuja					E	indeksi
HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	3	22	10	3	3	4	0	0	1,5
HOOKSIDE CSABA	3	19	9	4	4	1	0	0	0,583333333
PUSTAN KAPUS	2	15	7	5	2	0	0	0	0,285714286
MASTER	2	14	10	9	1	0	0	0	0,038461538
STABIAN IDEFIX	2	12	3	2	0	1	0	0	1
5 ENITEN KÄYT. NARTTUA	Pentueet	Pennut	Kuvattuja					E	indeksi
CANINE MIGHTY WONDER	3	18	7	5	1	1			0,571428571
PITYPANG KAROLA	2	18	5	3	2				0,4
AROLÄHDE BELLA	2	18	4	2	1			1	1,5
NAPOLYI	2	16	0						
CANINE WORKING WONDER	2	13	6	4	1	1			0,666666667

Indeksi on laskettu seuraavasti: $(A*0 + B*1 + C*3 + D*4 + E*5)/(A + B + C + D)$

Lonkkaindeksi on laskettu kaavalla, joka huomioi ainoastaan jälkeläisiä tuottaneen koiran kuvattujen jälkeläisten lonkkakuvaustulokset. Mitä suurempi indeksiluku, sitä huonommat ovat kyseisen koiran jälkeläisten lonkat. Valitettavasti kuvattujen jälkeläisten osuus koiran koko jälkeläismäärästä ei vaikuta tulokseen.

4.4.3 Muita Suomessa rodulla todettuja sairauksia ja vikoja

Rakennevirheet

Käyttöä haittaavana rakennevirheenä on esille tullut virheellistä lannerakennetta, esimerkiksi liiallista jyrkkyyttä (Taulukot 23 ja 24). Tämä vaikuttaa takajalkojen ponnistusvoimaan ja taka-askelen pituuteen, ja sitä kautta kestävyys maastossa. Lantion ja lonkan välisen kulman tulee olla erinomainen. Lantion jyrkkyys heikentää kulmauksia.

Karvapeite

Joillain yksilöillä esiintyy ridgeä, joka on kuitenkin melko harvinaista. Ridge muodostuu vastakarvaan kasvavista karvoista.

Hammaspuutokset ja purentavirheet

Suomessa on näyttelykertomuksien mukaan löydetty muutamalta yksilöltä hammaspuutoksia.

Hammaspuutokset ovat yleensä perinnöllisiä. Mikäli jokin maitohammas puuttuu, mitä todennäköisimmin myös vastaava pysyvä hammas tulee puuttumaan. Etuhampaat on syytä laskea tarkoin, koska muilla hampailla on taipumus korvata yhden hampaan puutos asettumalla tasaiseen riviin, jolloin aukkoa ei ole nähtävissä. Jos etuhammas katkeaa, on sen jättämä aukko havaittavissa. Tavallisimmin hammaspuutokset esiintyvät premolaareissa, ja hammasrivissä on nähtävissä selvä aukko. P1 ja P2 puute ovat sangen yleisiä, P3 ja P4 harvinaisempia, mutta samalla myös vakavampi virhe. Molaarejakin voi puuttua, mikä katsotaan vakavaksi virheeksi.

Taulukko 19 Koiran hampaat

	MAITOHAMPAIDEN PUHKEAMINEN	VAIHTO PYSYVÄÄN HAMPAASEEN
ETUHAMPAAT I	4 - 6 viikkoa	3 - 5 kuukautta
KULMAHAMPAAT C	3 - 5 viikkoa	5 - 7 kuukautta
PREMOLAARIT		
P 1	-----	4 - 5 kuukautta
P 2	4 - 6 viikkoa	5 - 6 kuukautta
P 3	4 - 6 viikkoa	5 - 6 kuukautta
P 4	4 - 6 viikkoa	5 - 6 kuukautta
MOLAARIT		
M 1	-----	4 - 5 kuukautta
M 2	-----	5 - 6 kuukautta
M 3	-----	6 - 7 kuukautta

Pysyviä hampaita koiralta tulee löytyä yhteensä 42 kappaletta.

Arkuus

Näyttelykertomusten mukaan vizsloilla on todettu jonkin verran arkuutta. Huomattavan arkoja tai aggressiivisia (aggressiivisuutta ei hyväksytä missään muodossa) koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Ruotsissa tehdyn jalostuksentavoiteohjelmaan kuuluva terveys-/ominaisuuskyselyn tulosten mukaan rodun koirista 22% ei tervehdi mielellään ihmisiä tai on ujo ja varautunut. Tämä ei ole rodulle tyypillistä käytöstä. Kysyttäessä koiran suhtautumista esim. kynsien leikkaukseen ja muuhun käsittelyyn, 11,2% vastasi, että koira ei pidä kynsien leikkaamisesta, mutta muuten ei ole ongelmia. 32 prosentilla koirista on jonkinasteista ääniarkuutta (ilotulitteet, ukkonen, laukaus, laskevassa järjestyksessä). Tämä on huomionarvoinen asia, vaikka onkin vaikea sanoa, mikä on opittua ja mikä perinnöllistä käytöstä. Metsästettäessä/metsästyskokeessa 20% koirista pitää ääntä (esim. murisee, haukkuu tai vinkuu) kuljetuksen ja/tai toisen koiran suorituksen aikana.

Allergisuus

Herkkäihoisuuteen ja allergisuuteen taipuvaisuutta on ilmennyt muutamilla yksittäisillä yksilöillä. Hoitomuotona on käytetty ruokavalion vaihtamista.

Nk. yliherkkyyteen/allergisuuteen taipuvaisen koiran immuunijärjestelmä toimii ”liian tehokkaasti”, eli elimistö puolustautuu sinänsä harmittomia aineita vastaan. Yliherkkyyttä/allergisuutta on monen asteista ja sitä voi ilmetä koiralla erilaisina oireina tai oireyhdistelminä, mm. iholla (kutina, punotus), silmissä (vuotaminen, kutina, punotus, tulehtuneisuus), korvissa (kutina, liialliset korvaneritteet, jatkuvat korvatulehdukset), ruoansulatuskanavassa (ripuli) tai hengitysteiden ärtyneisyytenä. Sairastunut koira tulee jättää jalostuksen ulkopuolelle.

Sikaripunkki

Sikaripunkki on sikarinmuotoinen hämähäkkieläin, jonka raajat ovat surkastuneet. Punkit oleilevat ihon karvafollikkeleissa ja talirauhasissa muutaman millimetrin syvyydessä. Sikaripunkin katsotaan kuuluvan ihon normaalieliöstöön, eikä sikaripunkki selviäkään isäntäeläimensä ulkopuolella kovinkaan kauaa. Tartuntareittinä on suora kontakti imettävästä emästä pentuihin. Sairaus puhkeaa, jos koiralla on

altistavia tekijöitä kuten nuoruus, ohut karva, heikentynyt yleiskunto tai immuunivaje. Sairautta ei lueta perinnölliseksi, mutta immuunivaje voi olla myös perinnöllistä.

Paikallinen demodikoosi

Paikallista demodikoosia esiintyy etenkin pään ja etujalkojen alueella. Iholla on tällöin muutaman sentin kokoisia ohutkarvaisia tai karvattomia, hilseileviä ja usein myös punoittavia laikkuja. Iho on usein tummentunut ja koholla. Paikallinen demodikoosi ei ole vaarallinen eikä yleensä vaadi hoitoa. Sikaripunkki saattaa vaikuttaa myös korvatulehdusten syntyyn.

Yleistynyt demodikoosi

Yleistyneen demodikoosin oireet ovat aluksi samanlaiset kuin paikallisen muodonkin, mutta ne leviävät alueellisesti ja pahenevat. Usein ihovaurioiden kohtiin pesiytyy bakteereja, jotka aiheuttavat sekundaarisen tulehduksen. Yleistynyt muoto saattaa aiheuttaa myös kivuliasta tassujen ihon tulehtumista. Yleistyneen muodon taustalla on usein jokin systeemisairaus, esim. sokeritauti. Eläinlääkäri varmistaa demodikoosidiagnoosin ottamalla raapenäytteen, josta epätavallisen suuri punkkimäärä voidaan havaita. Yleistyneen demodikoosin puhkeaminen edellyttää, että immuunijärjestelmä on häiriintynyt, ja tätä häiriötä pidetään perinnöllisenä. Kantoaikaan ja imetykseen liittyvä stressi voi helposti saada aikaan demodikoosin oireiden alkamisen uudelleen. Yleistynyt demodikoosi täytyy hoitaa lääkkeillä, karvanajelemisella ja pesuhoidolla. Yleistynyt demodikoosi ei kuitenkaan parane täysin, mutta se voidaan hoidolla saada pysymään oireettomana.

Valeraskaus

Valeraskaus on narttukoiran normaali fysiologinen tila, jossa se uskoo olevansa tiine ja saavansa pentuja. Nartun äidinvaistot heräävät, ja se hoitaa kuviteltuja pentujaan. Valeraskaus tulee kiiman jälkeen, 60–70 vuorokautta kestäväen keltarauhasvaiheen aikana. Valeraskauden aiheuttaa seerumin prolaktiinipitoisuuden nousu ovulaation jälkeen. Prolaktiinipitoisuuden huippu saavutetaan noin 60 vuorokaudessa. Näkyvästi valeraskaalla koiralla prolaktiinipitoisuus on korkeampi kuin piilevästi valeraskaalla koiralla. Joillakin nartuilla on voimakkaitakin valeraskauden oireita, kun taas jotkut nartut eivät koskaan elämänsä aikana tule valeraskaaksi. Valeraskaus voi aiheuttaa myös hetkellisiä häiriöitä koiran metsästyskäytössä.

Napatyrät

Suomessa muutamissa pentueissa on havaittu napatyrää. Tyräksi kutsutaan ruumiinontelon seinämässä olevaa normaalia suurempaa aukkoa, josta yleisimmin pullistuu rasvakudosta ulospäin. Yleisin koiranomistajan ja kasvattajan havaitsemista tyristä on napatyrä. Se on lähes aina synnynnäinen tai syntymän yhteydessä aiheutettu/aiheutunut vika, joskin perinnölliset seikat vaikuttavat myös vahvasti sen syntyyn.

Yleisin tyrä on ns. ”sulkeutunut tyrä”, joka syntyy, kun heti syntymän jälkeen napa-aukosta valahtaa hieman rasvakudosta, mutta naparengas sulkeutuu kuitenkin normaalisti. Tyrän koko vaihtelee, mutta yleisimmin se on noin peukalonpään kokoinen pehmeä pullistuma. Tämän kokoinen pullistuma ei haittaa pentua, eikä se yleensä kasva pennun kasvaessa. Siten sitä ei myöskään tarvitse leikata. Napatyrää pidetään resessiivisenä ja polygeenisenä vikana. Toisilla roduilla (esim. basenji, kääpiökoirat) napatyrä on yleisempää. Napatyrän perinnöllisyydestä johtuen koiralla, jolla napatyrä on leikattu, ei pitäisi teettää pentuja.

Koiran polven ristositeen repeämä

Suomessa on kirjattu muutama polven ristositeen repeämä. Polven ristositeen repeämä on harvoin vammasta aiheuttama äkillinen tila. Ristoside peittää koiralla vähitellen viikkojen-kuukausien aikana ja katkeaa normaalin liikunnan seurauksena. Etummaisen ristositeen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimestön sairaus. Takimmaisen ristositeen katkeaminen on hyvin harvinaista, ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman (trauma) seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Ristositeen peittämisen eräs syy on nykykäsityksen mukaan polven liian suora kulmaus, jolloin polven sääriluun puoleinen nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu reisiluuta taaksepäin painava voima joka kerta, kun koira varaa painoa jalalleen. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristositeen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” ja ihmisellä tällaista voimaa ei synny.

Unkarinvizslojen kokoisilla koirilla ristositeen repeämä on leikattava lähes aina, ja koiran jatkokäyttö metsästyskoirana voi olla hyvinkin epävarmaa.

Vesihäntä

Vesihäntä on melko yleinen noutavan koiran vaiva, jossa koiran hännän tyviosa kipeytyy. Kipu on todennäköisesti hermostoperäistä. Syitä voivat olla muun muassa kylmässä/viileässä vedessä uiminen tai yleensä runsas uiminen.

Häntämutka

Häntänikamiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina tai jopa kulmina nikamaväleissä. Nikamien päiden kehityshäiriö vaikuttaa samankaltaiselta kuin osteokondroosissa. Häntämutka on polygeenisesti ja resessiivisesti periytyvä. Häntämutkaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Häntämutkaa on pidetty rodun degeneraatiota ilmaisevana sairautena ja sillä on todettu olevan yhteyttä myös muihin luun kasvuhäiriöihin.

Häntämutka on yleensä todettavissa jo pikkupennulla luovutusiässä. Varmuudella hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella kasvukauden lopussa. Häntämutkasta ei yleensä ole haittaa koiralle.

Yhteenvedon voidaan todeta, että rodun terveysongelmat Suomessa, Ruotsissa ja Unkarissa ovat samantyyppisiä. Unkarinvizsloille tullaan toteuttamaan terveystarkastus vuoden 2007 aikana, missä selvitetään tarkemmin rodun tämän hetken terveystilannetta tarkemmin.

4.4.4 Rodun terveystilanne Ruotsissa

Ruotsissa tehdyn jalostusentavoiteohjelmaan kuuluva terveys-/ominaisuuskyselyn tulosten mukaan lk. unkarinvizsloilla on todettu seuraavia terveysongelmia:

Lonkaniveldysplasia

Vuosina 1996–2000 lonkkavikaa esiintyi noin 12,9%. Samana ajanjaksona kuvattiin noin 36,2% rekisteröidyistä koirista. Ruotsissa jalostukseen käytettyjen koirien tulee olla lonkkakuvattu ja tunnistusmerkittyjä, eikä C-lonkkaisen koiran jalostuskäyttö ole SKK:n käytännön mukaan suositeltavaa.

Taulukko 20 Lonkkakuvaustulokset Ruotsissa 2000–2005

Lonkkakuvatut koirat Ruotsissa 1.1.2000-31.12.2005		
TULOS	KPL	%
A	30	48
B	14	23
C	14	23
D	4	6
YHT.	62	100

Taulukosta on laskettu lonkkavikaprosentiksi 29%.

Iho-ongelmat/allergiat

Kyselyyn vastanneiden koirista noin 3,5 prosentilla oli ollut furunkuloosi ainakin yhden kerran. Noin 12 prosentilla vastanneiden koirista oli jonkin tyyppinen allergia. Tavallisin allergian syy (7,9%) oli ruoka-aine. Usein ongelmia aiheuttavat myös home ja pöly, tietyn tyyppiset rokotteet, antibiootit tai jokin tuntematon syy. Furunkuloosin tai allergian takia eläinlääkärin hoitoa oli tarvinnut yhteensä noin 20% vastanneiden koirista. Korvatulehduksen kerran sairastaneiden koirien määrä on 7%, useampia kertoja sen on sairastanut 10,5% ja kroonisena sitä esiintyy 3,5 prosentilla (yhteensä 21%). Ei voida varmuudella sanoa, johtuvatko luvut esim. vesityöskentelystä ja luppakorvista vai kohonneesta herkkyydestä (joka voi olla perinnöllistä).

Kasvaimet/syöpä

Rodussa syöpää/kasvaimia (perna, iho, luu, nisä, eturauhanen, imusolmuke, muu) esiintyy 7,7 prosentilla koirista. Kasvaimista 4,3% on ollut pahanlaatuisia. Aikaisemman tiedon mukaan lk. unkarinvizla ei ole mitenkään erityisen herkkä saamaan kasvaimia/syöpää (perinnöllistä taipumusta ei voida sulkea pois). Asiaan voi myös vaikuttaa se, että tilannetta ei ole aikaisemmin tutkittu.

Häntävauriot

Rodulle on tyyppillistä käyttää häntää haun aikana. Häntävaurioiden määrä rodussa on kyselyn perusteella noussut 21,5 prosenttiin. Näistä 3,4% on ollut niin vakavia, että häntä on jouduttu amputoimaan. Noin 10,3% koirista vaurioittaa häntänsä useammin kuin kerran. Lähes 14% on siis vaurioittanut häntänsä useampia kertoja, tai se on jouduttu amputoimaan. Häntävaurioiden syynä pidetään tyypistyskieltoa.

Rodun koirista 23 prosentilla on ollut vesihäntä kerran tai useammin (vähintään 0,8 prosentilla vesihäntä on niin usein, että sitä pidetään ongelmana).

Muuta

Rodussa 9,6 prosentilla koirista on silmäongelmia, kuten tulehduksia tai rähhimistä. On vaikea sanoa varmasti johtuvatko ongelmat koirien metsästyskäytöstä vai lievistä piilevästä ektropionista (tai entropionista).

Seuraavien esiintyminen luokiteltiin terveystutkimuksen perusteella harvinaiseksi (<5%): kilpirauhasen vajaatoiminta, selkä- ja niskaongelmat, epilepsia/epileptistyyppiset kohtaukset, verenvuototauti (eri muodot), osteokondroosi (eri nivelissä), purentavirhe ja hammaspuutokset, entropion ja ektropion, au-

toimmuunisairaudet, krooniset suolistosairaudet, heikko vastustuskyky, paikallinen demodikoosi, distrikkiaasi (ylimääräiset/väärin kasvavat silmäripset).

Ruotsin jalostuksen tavoiteohjelma edellyttää jalostukseen käytetyiltä lk. unkarinvizsloilta seuraavaa:

- Vanhempien oltava sukukypsiä jalostuksen tavoiteohjelman mukaisesti
- Jalostukseen käytettävällä koiralla ei saa olla perinnöllisiä sairauksia eikä rakennevikaa
- Koiran on oltava vähintään keskivertoinen neljässä ominaisuudessa, joita testataan kanakoirien kokeissa eli vauhti laajuus, hakukuvio, tottelevaisuus, vesityöskentelyinto
- Jälkeläisiä ei saa olla yli 5 prosenttia vuositasolla syntyneistä pennuista.

4.4.5 Lonkkanivelen dysplasia ja jalostusvaatimukset Unkarissa

FCI:n suositusten mukaisesti FDB luokittelee lonkkakuvaustulokset seuraavasti:

1. Normaali ("N" erinomainen)
2. Lähes normaali ("M" hyvä)
3. Lievä dysplasia ("E" kohtalainen)
4. Keskivaikea dysplasia
5. Vaikea dysplasia

Unkarin HD-komitean sivuilta löytyi yhteensä 95 lk. unkarinvizsloa, jotka oli lonkkakuvattu.

Taulukko 21 Unkarin lonkkakuvaustulokset

	Kpl	%
yht.	95	
N	9	9.5.
M	22	23
E tai huonompi	64	67.5

Unkarin jalostusvaatimukset:

(voimassa 01/03/2002 alkaen)

1) Jokaisen koiran tulee läpäistä jalostuskatselmus, joka koostuu kahdesta osasta:

- Ulkomuotokatselmus (tenyész-szemle)

Yksityiskohtainen katselmus koiran rakenteesta. Koiran arvioi kaksi tuomaria yhtä aikaa.

- Taipumuskoe (AV)

Osat voidaan järjestää erikseen, mutta molemmat on läpäistävä hyväksytysti, jotta koira saa jalostuslupan. Kun jalostuskatselmuksen molemmat osat on suoritettu hyväksytysti, jalostuslupa (unkariksi 'Tenyésztheto') kirjataan koiran sukutauluun. Hylättyä taipumuskoea ei merkitä sukutauluun, jotta koira voi uusia kokeen rajoituksetta.

2) Yli 24 kuukautta vanhat koirat tulisi lonkkakuvata mielellään virallisen Itsenäisen Dysplasiakomitean (FDB) hyväksymällä tavalla. Koirat, joiden lonkkakuvaustulos on erinomainen (N) – hyvä (M) – tai kohtalainen (E), saavat sukutauluunsa FDB-numeron.

3) Koiran tulee astutushetkellä olla täyttänyt 18 kuukautta.

Jos pentujen vanhemmat eivät täytä vaatimuksia, pentujen sukutaulussa tulisi olla siitä seuraava merkintä: Engedély nélkül párosítás/Korhatar alatti párosítás/Szülő nem rendelkezik az előirt minősítéssel (Jalostuskäyttö ilman lupaa/alaikäisen koiran pennutus/vanhemmilla ei jalostuslupaa)

5. ULKOMUOTO

5.1 Arvioiminen Suomessa

Tuomarit arvostelevat lyhytkarvaisia unkarinvizsloja näyttelyissä FCI:n voimassaolevan rotumääritelmän mukaisesti. Pienrotujen, ongelmana voi olla, että näyttelyissä rodun edustajia on paikalla vain yksi tai muutama, jolloin rotutyypin arvioiminen saattaa olla varsin hankalaa. Koirien koon mittaamisen vaihtelu saattaa aiheuttaa myös ongelmia näyttelytulosten hyödyntämisessä jalostuksellisesti. Suurissa näyttelyissä rotua arvostelemassa saattaa olla tuomareita sellaisista maista, joissa unkarinvizsloja on vähän tai ei lainkaan, tai rodun tuntemus on yleisesti varsin heikko. Tämä ei anna parhaita mahdollisia edellytyksiä arvostelulle. Suomessa rotujärjestön ulkomuototoimikunta perehdyttää ulkomuototuomareita pienrotujen arviointiin yhä enenevässä määrin.

Taulukko 22 Näyttelykertomuksista v. 2001–2004 poimitut huomautukset.

Vuosi	Koira- määrä	Näyttely- käynnit	Etu-kulma- ukset	Ulkokier- teiset etur.	Etu- liikkeet	Ylä- linja	Lan- tio	Taka- kul- mauk- set	Ulkokier- teiset polvet	Taka- liik- keet
2001	32	111	13		7	5	7	7		5
2002	36	154	12	6	10	7	10	11	4	
2003	37	98	17		10	7	6	4		14
2004	41	138	22	3	20	3	21	15		14
YHT.	146	501	64	9	47	22	44	37	4	33

Taulukko 23 huomautukset prosenttiosuuksin koko koiramäärästä

PROSENTTIOSUUDET	MAX 100%
Etukulmat	43,8356164
Ulkok.etur.	6,16438356
Etuliikkeet	32,1917808
Ylälinja	15,0684931
Lantio	30,1369863
Takakulmat	25,3424657
Ulkok.polvet	2,73972602
Takaliikkeet	22,6027397

Vizsloilla näyttelyarvosteluissa on esitetty huomioita koirien suorista etu- ja takakulmauksista.

5.1.1 Rotumääritelmä

LYHYTKARVAINEN UNKARINVIZSLA

(RÖVIDSZÖRÜ MAGYAR VIZSLA) Alkuperämaa: Unkari

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyypilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uidessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, siksi paukkuarkuus, riistanpelko ja puutteellinen seisonta ja noutaminen ovat virheitä, kuten myös haluttomuus vesityöskentelyyn. Vaivattoman luonteensa ja sopeutuvuutensa ansiosta vizsla soveltuu myös asunnossa pidettäväksi.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 7 kanakoirat, alaryhmä 1 mannermaiset kanakoirat; käyttökoetus vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Unkarilaisten seisojien esi-isät tulivat nykyisille asuinsijoilleen unkarilaisten paimentolaisheimojen mukana. Rodusta löytyy kirjallisia kuvauksia ja piirroksia jo 1300-luvulta. 1700-luvulta lähtien sen merkitys metsästyskoirana on tasaisesti kasvanut. Jo 1800-luvun lopulla järjestettiin Unkarissa seisovien koirien kilpailuja, joihin myös

unkarinviszlat menestyksekkäästi osallistuivat. Muilla metsästyskoiraroduilla on luultavasti tuohon aikaan ollut osansa rodun kehityksessä. Määrätietoinen jalostus alkoi vuonna 1920, minkä seurauksena FCI hyväksyi lyhytkarvaisen unkarinviszlan vuonna 1936.

YLEISVAIKUTELMA: Keskikokoinen, tyylikäs ja jalo lintukoira, jolla on lyhyt sämpylänkeltainen karvapeite. Melko kevyt, kuiva ja hoikka rakenne ilmentävät kauneuden ja voiman tasapainoa.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus on hieman säkäkorkeutta suurempi; rintakehän syvyys on hieman alle puolet säkäkorkeudesta; kuono-osa on hieman alle puolet pään koko pituudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Eloisa, ystävällinen ja tasainen, helposti koulutettava. Silmiinpistävä halukkuus yhteistyöhön on yksi rodun perusominaisuuksia. Ei siedä karkeaa kohtelua; ei saa olla aggressiivinen eikä arka.

PÄÄ: Kuiva, jalo ja mittasuhteiltaan oikea.

KALLO-OSA: Kohtalaisen leveä ja hieman kaareva. Kallon keskellä on heikosti kehittynyt otsaurre, joka jatkuu kohtuullisesti kehittyneestä niskakyhmystä kohti otsapengertä. Kulmakaaret ovat kohtalaisesti kehittyneet.

OTSAPENGER: Kohtalainen.

KIRSU: Leveä, hyvin kehittynyt ja väriltään tumman sävyinen ja karvapeitteen väriin sointuva; sieraimet ovat mahdollisimman suuret.

KUONO-OSA: Tylppä, ei suippo; vahvat leuat ja lihakset. Kuononselkä on suora.

HUULET: Tiiviit, eivät riippuvat.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Voimakkaat leuat, täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, jossa yläetuhampasrivi peittää tiiviisti alaetuhampaat, ja hampaat ovat kohtisuorassa leukaluihin nähden. Hammaskaavion mukaisesti 42 tervettä hammasta.

POSKET: Vahvat ja lihaksikkaat.

SILMÄT: Hieman soikeat ja keskikokoiset. Silmäluomet ovat tiiviit, ilme eloisa ja älykäs. Silmien väri on ruskea ja sopu-soinnussa karvapeitteen värin kanssa, mahdollisimman tumma sävy on toivotuin.

KORVAT: Riippuvat, hieman taakse ja keskikorkealle kiinnittyneet. Korvalehti on ohut, posken myötäinen ja kärjestään pyörityneen V:n muotoinen. Korvat ovat noin ¾ pään pituudesta.

KAULA: Keskipitkä ja sopusoinnussa koiran kokonaisuuteen. Niska on hyvin lihaksikas ja hieman kaareva. Kaulanahka on tiivis.

RUNKO

SÄKÄ: Erottuva ja lihaksikas.

SELKÄ: Kiinteä, lihaksikas, jäntevä ja suora. Okahaarakkeiden tulisi olla lihasten peittämät.

LANNE: Lyhyt, leveä, jäntevä, lihaksikas ja suora tai hieman kaareva. Selkä liittyy lantioon sulavasti ja tiiviisti.

LANTIO: Leveä ja riittävän pitkä, ei liian jyrkkä; hieman häntää kohti laskeva ja hyvin lihaksikas.

RINTAKEHÄ: Syvä ja leveä, eturinta on selvästi erottuva, lihaksikas ja kohtuullisesti kaartunut; rintalasta ulottuu mahdollisimman taakse. Rintalasta ja kyynärpäät ovat samalla korkeudella. Kylkiluut ovat kohtalaisen kaarevat; viimeiset kylkiluut ulottuvat hyvin taakse.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva on hieman kohoava ja kaareutuu tyylikkäästi takaosaa kohti. Vatsa on kiinteä.

HÄNTÄ: Hieman alas kiinnittynyt, tiheäkarvainen, tyvestään vahva, sen jälkeen kapeneva. Maissa, joissa typistäminen ei ole kielletty, hännästä voidaan poistaa neljännes estämään metsästysvaurioita. (Huom. Suomessa typistyskielto.) Jos häntää ei voida typistää, se ulottuu kintereisiin ja on asennoltaan joko suora tai hieman sapelimainen. Koiran liikkuessa hännän asento on vaakasuora.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat edestä katsottuna yhdensuuntaiset, sivusta katsottuna pystysuorat ja hyvin rungon alle sijoittuneet. Hyvä luusto ja vahvat lihakset.

LAVAT: Pitkät, viistot, litteät, taakse kiinnittyneet ja liikkeessä joustavat. Lihakset ovat vahvat ja kuivat. Hyvä lapaluun ja olkavarren välinen kulmaus.

OLKAVARRET: Lihaksikkaat ja mahdollisimman pitkät.

KYYNÄRPÄÄT: Rungonmyötäiset, mutta eivät ahtaat, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Hyvä olkavarren ja kyynärvarren välinen kulmaus.

KYYNÄRVARRET: Pitkät, suorat ja riittävän lihaksikkaat. Vahva, ei liian raskas luusto.

RANTEET: Vahvat ja tiiviit.

VÄLIKÄMMENET: Lyhyet ja vain hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Soikeahkot. Varpaat ovat tiiviisti yhdessä, hyvin kaareutuneet ja vahvat. Kynnet ovat vahvat ja ruskeat, päkiät lujat, kestävä ja liuskeenharmaat. Käpälät ovat yhdensuuntaiset seistessä ja liikkeessä.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat takaa katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset. Hyvät kulmaukset ja vahva luusto.

REIDET: Pitkät ja lihaksikkaat, hyvä lantion ja reisiluun välinen kulmaus.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

SÄÄRET: Pitkät, lihaksikkaat, jänteikkäät ja lähes yhtä pitkät kuin reidet. Hyvä säären ja väljaljan välinen kulmaus.

KINTEREET: Vahvat, kuivat, jänteikkäät ja melko matalat.

VÄLIJALAT: Pystysuorat, lyhyet ja kuivat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Tyypillinen liikuntatapa on lennokka, kevyt, tyylikäs ja maatavoittava ravi. Voimakas takaraajojen työntö ja vastaava etuaskel. Maastossa laukka on väsymätöntä. Selkä on kiinteä ja ylälinja pysyy vaakasuorana. Hyvä, ryhdikäs asento. Peitsaus ei ole toivottavaa.

NAHKA: Tiiviisti pinnanmyötäinen, poimuton ja hyvin pigmentoitunut.

KARVAPEITE

KARVA: Lyhyttä ja tiheää, karhean ja kovan tuntuista, päässä ja korvissa ohuempaa, silkkisempää ja lyhyempää. Hännän alapuolella karva on hieman, mutta ei selvästi pitempää. Karvapeitteen tulee olla kauttaaltaan peittävä; vatsanaluskarvoitus on hieman vähäisempää. Ei aluskarvaa.

VÄRI: Sämpylänkeltaisen eri sävyt. Korvat voivat olla hieman tummemmat, muutoin koira on yksivärinen. Punainen, ruskehtava tai haalistunut sävy ei ole toivottava. Pieni, läpimitaltaan alle 5 cm:n kokoinen valkoinen läiskä rinnassa tai kaulassa, kuten myös valkoiset merkit varpaissa, eivät ole virheitä. Huulten ja silmäluomien väri vastaa kirsun väriä.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 58–64 cm, nartut 54–60 cm. On hyödytöntä lisätä säkäkorkeutta; tavoitteena on keskikokoinen koira. Tasapainoisuus ja symmetria ovat paljon tärkeämpiä kuin senttimetreinä ilmoitetut mitat.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Selvät poikkeamat rotutyypistä; selvästi heikko sukupuolileima; epätyypillinen pää; täplikäs kirsu; riippuvat huulet tai kuolaaminen; ylä-, ala- tai ristipurenta kaikkine välimuotoineen; yhden tai useamman etu- ja/tai kulmahampaan ja/tai P2-4 hampaan tai M1-2 hampaan puuttuminen. Useamman kuin kahden P1 hampaan puuttuminen, M3 puutokset jätetään huomioimatta; näkymättömissä olevat hampaat arvostellaan puuttuviksi; ylimääräiset, hammasrivin ulkopuolella olevat hampaat; kitalaki- tai huulihalkio; vaaleankeltaiset silmät, hyvin löysät silmäluomet, sisä- tai ulkokierteiset silmäluomet (entropion tai ektropion), kaksinkertaiset silmäripset (distichiasis); runsas kaulanalusnahka; takaraajojen kannukset; selvästi virheelliset liikkeet; epätyypillinen karvapeite; tummanruskea tai kalpean keltainen väri, kirjavuus, epäyhtenäinen väri; yli 5 cm:n kokoinen valkoinen rintaläiskä, valkoiset käpälät; pigmentin puutos ihosta, silmäluomissa ja huulissa; säkäkorkeuden ylitys tai alitus yli 2 cm:llä; kaikki luonteen heikkoudet. Vihaisuus ja sairaalloiset piirteet ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

5.1.2 Valionarvon vaatimukset Suomessa

KÄYTTÖVALIO (FIN KVA)

Tullakseen käyttövalioksi koiran on saatava kanakoirien erikoiskokeissa 3 x VOI 1 –palkinto.

Palkinnoista vähintään yksi on saavutettava metsäkanalinnuilla, koetuloksessa koodi M, ja vähintään yksi peltokanalinnuilla, koetuloksessa koodi F. VOI 1 –palkintoon johtaneet ansiot koiran on osoitettava vähintään kahdessa riistatyössä sillä riistalla, jonka tunnus tulokseen liitetään. Samassa kokeessa ei voi saada molempia tunnuksia.

Koira voi saada VOI 1 –palkinnon myös muulla riistalla siten, ettei metsä- tai peltokanalinnun tunnusta merkitä.

Ennen käyttövalioksi tulemistaan koiralla on oltava 2 kpl vähintään AVO 2 –tasoista koepalkintoa, joiden saavuttamiseksi riistaa on kaadettu tai pudotettu, koetuloksessa koodi P.

Näiden lisäksi ennen käyttövalioksi tulemistaan koiran on saatava näyttelyn laatuarvosteluluokassa vähintään toinen palkinto (1.1.2003 jälkeen vähintään arvosana hyvä) vähintään 15 kuukauden ikäisenä.

Käyttökokeen VOI 1 –palkinnot on saatava vähintään kahdelta eri tuomarilta.

MUOTOVALIO (FIN MVA)

Koiran on saatava kolme sertifikaattia näyttelyssä Suomessa kolmelta eri palkintotuomarilta. Vähintään yksi sertifikaateista on saatava yli 24 kk:n iässä. Lisäksi kanakoirakokeesta on saatava kaksi kertaa avoimen luokan 2-palkinto tai kerran avoimen luokan ensimmäinen palkinto.

5.2 Valionarvon vaatimukset Unkarissa

UNKARIN JUNIORIVALIO (HJCH):

- 3 juniorivoittajatitteliä Unkarin Kennelliiton (HKC) näyttelyissä vähintään kahdelta eri tuomarilta (junioriluokan ikäraja: 9–18 kuukautta)
- o 1 titteleistä tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.

UNKARIN MUOTOVALIO (HSCH):

- 6 unkarilaista sertiä HKC:n näyttelyistä vähintään kolmelta eri tuomarilta
- o 3 sertiä tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.
- o Ensimmäisen ja viimeisen sertin välillä täytyy olla vähintään 1 vuosi.

UNKARINVALIO (HCH)

- 3 unkarilaista sertiä HKC:n näyttelyistä vähintään kahdelta eri tuomarilta
- o yksi serti tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.
- o Ensimmäisen ja viimeisen sertin välillä täytyy olla vähintään 1 vuosi.
- Maasto- ja vesityökoetulos, vähintään 75 prosenttia enimmäispistemäärästä.

UNKARIN ERIKOISVALIO (HGCH):

- 3 sertiä valioluokasta (valioluokan voittaja) ja
- 1 ROP

UNKARIN VETERAANIVALIO (HVCH)

- 3 sertiä veteraaniluokasta HKC:n näyttelyistä vähintään kahdelta eri tuomarilta. (Veteraaniluokka: 7-vuotiaat ja sitä vanhemmat koirat)
- o yksi serti tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.
- o Ensimmäisen ja viimeisen sertin välillä täytyy olla vähintään 1 vuosi.

UNKARIN KÄYTTÖVALIO (HMCH)

Mannermaiset seisojat:

- 3 CACT:a unkarilaisesta kokeesta tai 2 CACT:a ja yksi vara-CACT unkarilaisesta kokeesta;
- o 1 palkinnoista on saatava pelto/vesityökokeessa tai muussa käyttökokeessa, jossa testataan kaikki seisojan metsästysominaisuudet (All-Round Trial).

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 Yhteenveto aiemman tapahtuneesta

Tuontikoiria on käytetty kiitettävästi jalostuksessa, mutta kannan keskinäisen sukusiitosasteen pitämiseksi matalana niiden käyttöä on suosittava myös tulevaisuudessa. Koirien luonteet on pystytty pääpiirteittäin säilyttämään rohkeina ja ystävällisinä. Positiivista on, että koekäyntimäärät ovat nousseet viimeisen viiden vuoden aikana ja ovat yhä edelleen nousussa. Lk. unkarinvizslojen terveydestä oli vain vähän tietoa saatavilla, virallisia lonkkakuvaustuloksia lukuun ottamatta. Jatkossa on pyrittävä entistä avoimemmin yhteistyöhön jalostustoimikunnan kanssa, jotta rodun tilanne ei heikkenisi.

6.2 Visio

Saksanseisojakerho ry:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskäyttökoirina, pyrkiä edistämään käyttökoetoimintaa, kehittää koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottaa jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa.

Uhkana ovat metsästyskäyttökoirien jalostukseen sitoutumattomat kasvattajat, jotka eivät kunnioita rotujärjestön tavoitteita ja rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta kasvatustoiminnassaan. Tällaiset kasvattajat ovat onneksi pieni vähemmistö, joka rotujärjestön on toiminnallaan pyrittävä pitämään pienenä myös tulevaisuudessa (taulukko 8).

6.3 Rodun tavoitteet

Lyhytkarvainen unkarinvizsla pyritään jalostuksella pitämään elinvoimaisena ja terveenä, rotumääritelmän mukaisena metsästyskoirarotuna. Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla terveitä, lonkkakuvattuja sekä koirilla tulisi olla myös näyttöä metsästysominaisuuksista. Paras näyttö metsästysominaisuuksista on palkinto KAER-kokeesta. Jotta saataisiin vielä kokonaisvaltaisempi kuva unkarinvizslan lonkkatilanteesta, tulee kuvattavien koirien määrää pyrkiä lisäämään entuudestaan ja kasvattajien kannustaa omien kasvattiansa omistajia kuvauttamaan koiransa lonkat.

Kasvattajien tulee kiinnittää myös enemmän huomiota käytettyihin yhdistelmiin, jotta kanta Suomessa säilyisi geneettiseltä pohjaltaan mahdollisimman monipuolisena. Tavoitteena on toteuttaa terveystietojen päivittämiseksi.

Rekisteröintimäärän kasvaessa (taulukko 1) tavoitteena on rodun tunnettavuuden ja rodun harrastajien yhteistoiminnan lisääminen, mikä antaa hyvän työkalun rodun alkuperäisten käyttöominaisuuksien ylläpitämiselle ja edistämiseksi. KAER-kokeet (taulukko 11) toimivat hyvänä mittarina näitä ominaisuuksia tarkasteltaessa. Luonne on säilytettävä edelleenkin avoimena ja ystävällisenä. Huomattavan

aran tai aggressiivisen koiran jalostuskäyttöä tulee välttää. Pennun ottajia on riittävässä määrin informoitava rodulle tyypillisistä luonteenpiirteistä sekä käyttötarkoituksesta. Rodulle on tyypillistä voimakas leimautuminen yhteen ihmiseen/perheeseen. Tästä johtuen luonteen heikkoudeksi ei tule luokitella ns. tervettä pidättyväisyyttä vieraita, lauman ulkopuolisia ihmisiä kohtaan. Ulkomuodon arvioinnissa tulee ottaa huomioon rotumääritelmän mukainen, oikeanlainen rakenne ja tyyppi.

6.4 Rodun strategia

Jalostuksessa lyhytkarvainen unkarinvizsla huomioidaan kokonaisuutena, mitään yksittäistä ominaisuutta painottamatta. Jalostuksessa pyritään käyttämään terveitä, luonteeltaan oikeanlaisia ja rotumääritelmän mukaisia yksilöitä, joilla olisi tuloksia niin näyttelyistä kuin rodunomaisista käyttökokeista. Tavoitteena pidetään geenipohjan laajentamista ja rodun yksilöiden monipuolisempaa käyttämistä jalostuksessa. Sukusiitosaste ei suositusten mukaan saisi ylittää 6,25%, kun laskennassa käytetään 5 sukupolvea. Rodun kehityksen kannalta on kuitenkin edullista käyttää olevassa olevaa kantaa mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti, Tärkeää on tiedottaa avoimesti rodussa ja sen tilassa tapahtuvista muutoksista. Rotujärjestön kautta tapahtuva lonkkakuvaustilastojen tarkkaileminen ja eri urosten ja narttujen jälkeläisten lonkkatulosten huomioiminen toimivat hyvinä välineinä jalostusvalintoja tehtäessä. Muiden sairauksien ja vikojen ollessa kyseessä saadaan tietoa kasvattajilta ja koirien omistajilta, ja tarvittaessa niistä voidaan tiedottaa mm. Saksanseisojakerhon välityksellä. Tämä kuitenkin edellyttää aikaisempaa enemmän avoimuutta kasvattajilta. Tulevaisuudessa tulee varoa sitä, ettei rodun suosio uhkaa rodulle ominaisten, hyvien ominaisuuksien säilymistä. Nykyään syntyy paljon vizsloja, jotka eivät pääse toteuttamaan luontaisia metsästystaipumuksiaan. Jos rotua jalostetaan sukupolvesta toiseen käyttöominaisuuksia huomioimatta, vuosien määrätietoisien jalostuksen tulos ja rodun hienot metsästysominaisuudet ovat vaarassa. Tämän vuoksi tarvitaan järjestelmällistä ja koirien käyttöominaisuuksiin painottuvaa jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Rodulle tullaan esittämään HD-raja-arvoja C PEVISAan, sillä lyhytkarvainen unkarinvizsla on käyttökoirarotu, jonka alkuperäiselle metsästyskäytölle tai muulle harrastuskäytölle terveet lonkat ovat erittäin tärkeitä. Koskaan ei voi kuitenkaan olla korostamatta liikaa kasvattajien vastuuta. Kasvattajille on annettava mahdollisuus tehdä valintoja eri koirien välillä, jalostuskoirien laatuvaatimuksista kuitenkin tinkimättä.

Tärkeintä tämän hetkessä lyhytkarvaisen unkarinvizslan jalostuksessa on huomioida kannan geneettinen rakenne ja välttää yksittäisen koiran liiallista jalostuskäyttöä. Sukusiitosprosentti ei saisi ylittää 6,25%, eikä yksittäisen koiran jälkeläismäärä ei saisi ylittää yli 21 pentua eli noin kolmea pentuetta (taulukot 5 ja 6). Lisäksi on tärkeää kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia ilmoittamaan avoimesti koiriensa terveyttä koskevista mahdollisista ongelmista kasvattajalle ja rotujärjestön jalostustoimikunnalle.

6.5 Uhat ja mahdollisuudet

Taulukko 24 Swot-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> - rodusta kiinnostuneita aktiivisia, metsästäjiä on jo useita - rodun harrastajilla on tiedon- ja oppimi- 	<ul style="list-style-type: none"> - rodun harrastus on ollut Suomessa pieni- muotoista ja yhteistyö aktiiviharrastajien kanssa vähäistä, avoimuus puuttunut

-
- sen halua
 - tiedonhaluisille informaation saanti helppoa avoimen tietokannan johdosta
 - ulkomainen yhteistyö lisääntymässä
 - koekäynnit lisääntyneet
 - koepalkittujen määrä kasvussa rodun alkuaikoihin verrattuna
- kokeissa käynti on ollut pienimuotoista aikaisempina vuosina
 - yhteydenpito kasvattajien keskuudessa ollut vähäistä
 - tiedon jakaminen rodusta kiinnostuneille ollut vähäistä
 - pieni jalostusmateriaali
 - terveystilastoissa puutteita
 - Rodun harrastajapiirien näkökantaerot syövät resursseja.
-

Mahdollisuudet

- aktiivisten harrastajien määrä kasvussa
- uutta jalostusmateriaalia tuotu maahan ja tuodaan edelleen
- uutta tietoa jalostuksesta saatavilla runsaasti
- metsästäjät ovat alkaneet kiinnostua rodusta laajemmin

Uhat

- pentuja myydään koteihin, joissa koiran alkuperäistä käyttötarkoitusta ei toteuteta
 - kapea-alainen jalostusmateriaali aiheuttaa ongelmia
 - rodun lisääntyvä suosio ja kasvava pentukysyntä lisää rodun varsinaisista käyttöominaisuuksista piittaamattomien kasvattajien määrää
 - yhteistyö kasvattajien keskuudessa jatkuu vähäisenä
 - muiden harrastusten kuin rodunmaisena käytön lisääntyminen voi mahdollisesti johtaa pitkällä aikavälillä metsästyskoira-rodun muuttumiseen seurakoiraksi
-

6.6 Varautuminen ongelmiin

Taulukko 25 Riskikartoitus

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Pentukysyntä romahtaa	Rodun terveys heikkenee, metsästysominaisuuksien vähäinen näyttö. Rodun imago.	Edistetään rodun tunnettuutta osallistamalla KAER-kokeisiin. Toteutetaan terveystyöskely.	Käytetään jalostukseen terveistä linjoista olevia terveitä ja testattuja yksilöitä. Kasvattajien tulee aktivoida pentujen ostajia myös julkisiin käyttöominaisuuksien esittämiseen.	Jalostus vaikeutuu kysynnän puuttuessa
Käyttöominaisuudet heikkenevät	Jalostukseen käytettyjen koirien käyttöomi-	Kannustetaan penunostajia ja kasvattajia osallistu-	Tiedotus ja koulutus, myönteinen julkisuus rodun-	Rodun alkuperäinen rodunomainen käyttö ja käyttö-

	naisuuksia ei testata tarpeeksi, ulkomuotopainotteinen jalostus, rodulle epätyypillisten harrastusmuotojen lisääntyminen.	maan KAER-kokeisiin, koulutus, valistus. Kriittiset jalostusvalinnat sekä nartun että uroksen omistajilta. Metsästysominaisuuksien analysointi.	omaiselle käytölle.	ominaisuudet kaatoavat ja rotu muuttuu seura- ja näyttelykoiraksi.
Terveys heikkenee	Kapea geneettinen pohja, huonot yhdistelmät, matadorien käyttö jalostuksessa, jalostukseen käytettäviä koiria ei testata. Puutteellisesti kirjatut terveystiedot.	Kerätään tietoa koirien terveydestä ja tiedotetaan kasvattajia. Aktiivinen yhteistyö kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä. Terveyskysely.	Suositaan tuonteja ja keinosiemeniä tuontispermallisilla*, kannustetaan kasvattajia hyödyntämään jalostustoimikunnan palveluita ja kokemusta.	Jalostus vaikeutuu ja kysyntä laskee, rotu ei enää sovellu alkuperäiseen käyttöön.

*Keinosiemennys huonon luonteen tai astumishaluttomuuden vuoksi ei kuitenkaan ole hyväksyttävää.

6.7 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Seurataan lyhytkarvaisen unkarinvizslan lonkkakuvaustilastoja sekä muita terveystietoja Saksanseisojakerhon julkaisemien tutkimustulosten avulla. Kasvattajien tulee harkita tarkasti tekemiään jalostusvalintoja ja suosia terveitä A- ja B-lonkkaisia koiria. Kasvattajien kautta myös pennunostajia voidaan kannustaa lonkkakuvauttamaan koiransa. Jalostusvalintoja tehtäessä kannustetaan yhteistyöhön Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kanssa. Kannustetaan kotimaisia kasvattajia käyttämään käyttökokeissa palkittuja, terveitä ja hyväluonteisia yksilöitä sekä rohkaistaan käyttämään ulkomaisia jalostusvaatimukset täyttäviä uroksia. Jalostusvalintoja tehdessä tulee huomioida myös Suomen vizslojen sukulaissuhteet, jotta kanta pystytään pitämään geneettisesti riittävän laajana.

Seurataan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa julkaisemia lyhytkarvaisen unkarinvizslan näyttely- ja koetuloksia. Entistä aktiivisemmän toiminnan lisäämiseksi pyritään ylläpitämään ja edistämään rodun harrastajien yhteishenkeä mm. tapaamisilla erikoisnäyttelyn yhteydessä, Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä pidettävän roturyhmäkokouksen ja muiden vapaamuotoisten tapaamisten avulla. Levitetään tietoutta koiran koulutuksesta ja kokeisiin osallistumisesta.

6.8 Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Lk. unkarinvizslan terveystilannetta, koetuloksia sekä rodun kannan kehittymistä seurataan Saksanseisolehden ja kerhon internetsivuilla. Koe- ja näyttelykertomuksista seurataan jatkuvasti, ja mikäli huomautettavaa ilmenee, asiasta tiedotetaan. Rodun kokonaistilanteesta raportoidaan vuosittain rotujärjestön puitteissa. Koe ja näyttelykertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja mikäli ongelmia esiintyy, näihin puututaan tiedottamalla asiasta. Toteutetaan lyhytkarvaisten unkarinvizslojen osalta terveyskysely.

Populaation kokonaistila ja rakenne: seurataan jälkeläismäärä/yksilö. Seurataan tuontikoirien ja tuontispermakeinosiemennysten määrää. Seurataan jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista ja kasvattajien sitoutumista ohjelmaan. Raportoidaan tilanteesta vuosittain rotujärjestön puitteissa. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Käyttöominaisuudet:

Jalostukseen käytettävät yksilöt tulee testata KAER-kokeessa. Pelkkä näyttelytulos ei ole edellytys koiran jalostuskäytölle. Tavoitteena on saada lisää metsästäviä, vastuunsa tuntevia ja tavoitteellisia kasvattajia mukaan harrastustoimintaan.

Seurataan KAER-kokeeseen osallistuneiden koirien määrää. Laaditaan yhteenveto kokeissa käytettyjen koirien ominaisuuksista. Kokeisiin osallistuneiden koirien tulokset ja koekertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa.

Luonne:

Jalostukseen käytettävät yksilöt testattava näyttelyssä vähintään avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa ja KAER-kokeessa. Jalostukseen tulisi käyttää koiria, joiden luonteessa on ollut useamman kerran huomauttamista arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Ulkomuoto:

Jalostukseen käytetyt koirat ovat saaneet näyttelyssä avoimessa tai käyttöluokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa vähintään maininnan ”hyvä”, joka ei ole tullut huonosta luonteesta johtuen. Näyttelyihin osallistuneiden koirien tulokset ja arvostelut julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa. Seurataan rakenteen terveyttä ja rodunomaisuutta sekä puututaan mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin tiedotuksella. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Terveys:

Terveystietojen osalta pyritään aikaisempaa enemmän avoimuuteen rotua harrastavien keskuudessa. Jalostuksessa suositetaan tervelonkkaisia (A, B) koiria, kahta sairasonkkaisista (C, D, E) koiraa ei suositella yhdistettävän. Vizslojen jalostuskäyttö edellyttää yhdistelmän molempien vanhempien lonkkakuvausta. Kasvattajan tulee huolehtia ennen uusinta-astutusta, että koiran jälkeläisiltä löytyy näyttöä terveystutkimuksista.

Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille. Seurataan tiedottamisen toteutumista. Seurataan lonkkakuvattujen koirien määrää ja laatua. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Populaation kokonaistila ja rakenne: tavoitteena on, että jälkeläismäärä/yksilö on 10–12 prosenttia viiden edeltävän vuoden aikana syntyneistä pennuista, kuitenkin enintään 21 jälkeläistä. Syntyneiden pentueitten sukusiitosprosentti on enintään 6,25 prosenttia (serkusparitus). Poikkeuksista tulee neuvotella jalostustoimikunnan kanssa. Seurataan matadorilinjaisten koirien jalostuskäyttöä ja kannustetaan tuonteihin. Pyritään laajentamaan geenipohjaa tuontikoirien tai -sperman avulla. Tuontikoirien yhdistäminen pelkästään nykyiseen kantaamme ei yksin riitä, mutta jos lähivuosina tuontikoiria yhdistetään erityisesti keskenään, saamme muutamassa vuodessa käyttöömme enemmän uutta jalostusmateriaalia. Jalostustoimikunta seuraa vuosittain pentueiden lähisukulaisuussuhteita.

7. LÄHDELUETTELO

Kirjalliset lähteet

- Eskelinen, Esa 2004. *Polven ristisiteen repeämä*. Apexin nettiklinikka.
- Fossum ym. 2002. *Small Animal Surgery*. 2nd edition, Mosby.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa 1997. *About the Hungarian Vizsla*. Kutya. (eng. Ingeborg S. Horvath)
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *Judging system for vizsla competitions in Hungary*.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *The personality of the Hungarian Vizsla*.
- Koskentalo, Helena 2003. *Parempaan pentutulokseen*. Gummerus.
- Mäki, Katariina & Ekman Tarja. *Terveempien koirarotujen puolesta - sukusiitosdepressiota ja matorijalostusta vastaan*.
- Paatsama, Saki. 1991. *Suuri Suomalainen Koirakirja*. Otava.
- Peltonen, Martti 1999. *Arvoisa kasvattaja – tiedote*. Saksanseisojakerho ry.
- Peltonen, Martti 2006. *Sikaripunkin esiintyminen*. Kirjallinen tiedonanto. Saksanseisojakerho ry
- Rouhiainen, Jukka 2005. *Seisojan tavoiteltava luonne*. Kirjallinen tiedonanto 13.01.2005
Saksanseisojakerho ry. *Jalostuskoirien laatuvaatimukset*.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 1999.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2000.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2001.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2002.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2003.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2004.
- Sundgren, Per-Erik 1993. *Lemmikkieläinten jalostus*. Suomen Kennelliitto.
- Svenska Vorstehklubben. *Avelsstrategi för korthårig vizsla*.
- Tammivuori, Hannele. *Lyhytkarvainen unkarinvizsla*. Saksanseisojakerho ry.

Elektroniset lähteet

- <http://jalostus.kennelliitto.fi>
- <http://www.kennelliitto.fi>
- http://user.sgic.fi/~laelas/art_luettelo.htm
- <http://www.fdb.hu>
- <http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm>
- <http://www.saunalahti.fi/samans/SHS/sairaudet/hernia.html>
- <http://www.thepetcenter.com/xra/ocd.html>
- <http://www.kolumbus.fi/suomen.partacolliet/artikkeli3.htm>

Järjestö- ja henkilölähteet

- Ahlskog, Maria. Rodun harrastaja. Kirjallinen tiedonanto.
- Ficsura, Anna & Benczik, Judith. Kasvattaja, Unkari.
- Reijerink, Marcel. Kasvattaja, Alankomaat. Kirjallinen tiedonanto.
- Svenska Vorstehklubben
- Vähäkoski, Päivi. Rodun harrastaja. Kirjallinen tiedonanto.
- Füzesi Zsuzsa. Kasvattaja, Unkari.

Liite 1

Jalostustoimikunnan työ

Toimikunta pyrkii työssään ehdottomaan puolueettomuuteen ja noudattaa SKL-FKK:n ja Saksanseisojakerho ry:n yleisiä toimintaperiaatteita. Toimikunta vastaa sille esitettyihin kirjallisiin tiedusteluihin, jotka on tehty riittävän ajoissa, mieluiten kahta kuukautta ennen odotettua kiimaa. Toimikunnan päätös koskee vain sitä astutuskertaa johon tiedustelu kohdistuu.

Toimikunta tehdessään siitosyhdistelmäehdotuksen edellyttää kasvattajalta, että

- kasvattaja on saksanseisojakerhon jäsen
- kasvattaja on tehnyt SKL-FKK:n kasvattajasitoumuksen, kun yhdistelmä toteutuu,
- kasvattaja huolehtii pentujen ilmoittamisesta Junkkari-kilpailuun, joka on nuorten koirien perinnöllisten ominaisuuksien ja ulkomuodon katselmustilaisuus.
- kasvattaja pyrkii sijoittamaan pennut rodunomaiseen käyttöön

Jalostusyhdistelmässä voivat uroksen ja vastaavasti nartun näyttely- ja koetulokset ym. jossain määrin korvata toisen osapuolen puuttuvia tuloksia. Liian läheistä sukusiitosta vältetään FCI:n suosituksen mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Narttua saa käyttää siitokseen, kun se on parituksen aikaan ylittänyt 24 kk iän. Rotu on hitaasti kehittyvä, eikä ole suotavaa sen käyttäminen jalostukseen liian nuorena.

Liite 2

Jalostusrekisterivaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 palkinto KAER kokeessa nartuilla, AVO 1 palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x AVO tai KÄY EH tai kahdelta tuomarilta 2 x AVO tai KÄY H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran lonkkakuvaustulos täytyy olla A tai B, ja koiran tulee täyttää muut rotukohtaiset PEVISA määräykset.

Jalostusrekisteriin ilmoitettavan koiran omistajalta vaaditaan lisäksi kirjallinen vakuutus siitä, että:

- koiralla ei ole ollut leikkausta vaativia olka- ja kyynärnivelen vikoja
- koiralta ei ole leikkauksella korjattu silmäluomen kiertymiä
- koiralla ei ole hammaspuutoksia tai jos on, niin mitä?
- koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia

Omistaja vahvistaa allekirjoituksellaan jalostusrekisterikaavakkeessa antamansa tiedot.